

JAARVERSLAG 2019

Leuven, 2020

Alamire Foundation vzw

Internationaal Centrum voor de Studie van de Muziek in de Lage Landen

International Centre for the Study of Music in the Low Countries

Maatschappelijke zetel

Mgr. Ladeuzeplein 21

B – 3000 LEUVEN

Correspondentieadres

Huis van de Polyfonie

Mariapoort, Abdij van Park 1

B – 3001 HEVERLEE

Tel.: +32-(0)16-38 92 85

E-mail: contact@alamirefoundation.org

Vestigingen

Huis van de Polyfonie

Mariapoort, Abdij van Park 1

B – 3001 HEVERLEE

Library of Voices

Norbertuspoort, Abdij van Park 5d

B – 3001 HEVERLEE

Website: www.alamirefoundation.org

Eindredactie: Bart Demuyt, Ann Kelders, Pieter Mannaerts, Jo Santy, Anouk Stulens

Beeld titelpagina: Leuven, Alamire Foundation, ms. 2 [antifonarium], fol. 5r – opname met het Alamire Digital Lab

ORGANIGRAM

OPDRACHT

ACTIVITEITENVERSLAG

1. STRUCTURELE WERKING

- 1.1 Library of Voices
 - 1.1.1 Alamire Digital Lab
 - 1.1.2 Integrated Database for Early Music
 - 1.1.3 Bibliotheekcollecties
 - 1.1.4 Bijzondere collecties: handschriften en oude drukken
 - 1.1.5 Alamire Sound Labs
 - 1.1.5.1 Alamire Analytic Sound Lab
 - 1.1.5.2 Alamire Interactive Sound Lab
 - 1.1.6 Ontvangsten en presentaties
- 1.2 Huis van de Polyfonie
 - 1.2.1 Publicaties
 - 1.2.1.1 Journal of the Alamire Foundation
 - 1.2.1.2 Leuven Library of Music in Facsimile
 - 1.2.1.3 Antiphonaria
 - 1.2.2 Klinkende valorisatie in Leuven
 - 1.2.2.1 Park Collegium
 - 1.2.2.2 Passie van de Stemmen
 - 1.2.2.3 DeDonderdagen
 - 1.2.2.4 Gelegenheidsconcert
 - 1.2.3 Het Huis van de Polyfonie als partnerorganisatie
 - 1.2.3.1 Ensembles in residentie
 - 1.2.3.2 AMUZ
 - 1.2.3.3 KBR
 - 1.2.3.4 Biblioteca Apostolica Vaticana
 - 1.2.3.5 Projectgerelateerde partnerschappen en samenwerking
 - 1.2.4 Het Huis van de Polyfonie als gastorganisatie

2. PROJECTEN

- 2.1 Het Leuven Chansonnier – Onderzoek en valorisatie van Franco-Vlaamse polyfonie
 - 2.1.1 Onderzoek
 - 2.1.2 Valorisatie en wetenschapscommunicatie
 - 2.1.3 Fondsenwerving

- 2.2 Petrus Alamire en muziek aan het Habsburgs-Bourgondische hof
 - 2.2.1 The 'Alamire' Manuscripts in Partbook Format
 - 2.2.2 Petrus Alamire – Meerstemmigheid in beeld
 - 2.2.3 Museum Hof van Busleyden
 - 2.2.4 Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen
- 2.3 Onderzoek naar gregoriaans en naar de relatie tussen een- en meerstemmigheid
 - 2.3.1 Cantors and Catafalques: Music and Death c. 1300 – c. 1530
 - 2.3.2 According to Antwerp, Reformed to Rome
 - 2.3.3 Inventarisatie van antifonaria bewaard in Vlaanderen
- 2.4 Notatie en uitvoeringspraktijk van polyfonie uit de middeleeuwen en renaissance
 - 2.4.1 Rethinking Mensural Notation: Function, Image, and Context

BIJLAGEN

1. PUBLICATIELIJST

2. LEZINGEN & PRESENTATIES

3. PERSWEERKLANK

ADMINISTRATIEF VERSLAG

1. RAAD VAN BESTUUR EN ALGEMENE VERGADERING

- 1.1 Raad van bestuur
- 1.2 Algemene vergadering
- 1.3 Goed bestuur

2. DAGELIJKS BESTUUR EN WERKING

- 2.1 Dagelijks bestuur
- 2.2 Financiële commissie
- 2.3 Directieoverleg en opvolging
- 2.4 Representaties

3. PERSONEEL

- 3.1 Personeel
- 3.2 Organigram
- 3.3 Wetenschappelijk medewerkers en research associates
- 3.4 Overzicht van de personen verbonden aan de Alamire Foundation

ORGANIGRAM

Situatie in december 2019

Raad van bestuur

Herman Vanden Berghe† (1933-2017), erevoorzitter

Bart DE MOOR	Gewoon hoogleraar KU Leuven (<i>voorzitter</i>)
Herman BAETEN	Voorzitter Musica (<i>penningmeester – vertegenwoordiger Musica</i>)
Bart RAYMAEKERS	Vicerector KU Leuven (<i>vertegenwoordiger KU Leuven</i>)

David BURN	Hoogleraar KU Leuven
Paul CRAENEN	Lector Koninklijk Conservatorium Den Haag
Els LAGROU	Projectmanager Financial Education FSMA
Elise SIMOENS	Inspecteur muziek Vlaanderen

Algemene vergadering

Bart DE MOOR	Gewoon hoogleraar KU Leuven (<i>voorzitter</i>)
Herman BAETEN	Voorzitter Musica (<i>vertegenwoordiger Musica</i>)
David BURN	Hoogleraar KU Leuven
Paul CRAENEN	Lector Koninklijk Conservatorium Den Haag
Els LAGROU	Projectmanager Financial Education FSMA
Bart RAYMAEKERS	Vicerector KU Leuven (<i>vertegenwoordiger KU Leuven</i>)
Katelijne SCHILTZ	Hoogleraar Universität Regensburg
Elise SIMOENS	Inspecteur muziek Vlaanderen
Paul TRIO	Gewoon hoogleraar KU Leuven
Els T'SEYEN	Producer Klara – VRT
Marc VERVENNE	Ererector KU Leuven

Directie

Bart DEMUYT	Algemeen directeur
Anouk STULENS	Operationeel directeur (vanaf 1.10.2019)

Onderzoekers en stafmedewerkers

Serafina BECK (BE)
Research associate Alamire Foundation

Inga BEHRENDT (DE)
Research associate Alamire Foundation

Stratton BULL (CA / BE)
Stafmedewerker Alamire Foundation

David BURN (UK / BE)
Hoogleraar Onderzoeksgroep Musicologie KU Leuven

Vicente CHAVARRIA (US)
Research associate Alamire Foundation

Peter DE LAURENTIIS (IT)
Research associate Alamire Foundation

Bart DEMUYT (BE)
Algemeen directeur Alamire Foundation – IOF Innovation Manager of Musical Heritage KU Leuven

Lieze DEPUYDT (BE)
Stafmedewerker Alamire Foundation (vanaf 14 januari 2019)

Nele GABRIELS (BE)
Research associate Alamire Foundation

Marianne GILLION (CA)
Postdoctoraal onderzoeker

Kate HELSEN (US)
Research associate Alamire Foundation

Ann KELDERS (BE)
Research associate Alamire Foundation

Herbert KELLMAN (US)
Senior Research Fellow Alamire Foundation

Rudi KNOOPS (BE)
Stafmedewerker Alamire Foundation (vanaf 28 januari 2019)

Paul KOLB (US)
Postdoctoraal onderzoeker

Sarah Ann LONG (US)
Research associate Alamire Foundation

Grantley McDONALD (AU)
Research associate Alamire Foundation

Ryan O'SULLIVAN (IE)
Doctoraal onderzoeker

Klaartje PROESMANS (BE)
Stafmedewerker Alamire Foundation

Emiko SAKAI (JP)
Beheerder collectie muziekinstrumenten Alamire Foundation

Asami SAKIMOTO (JP)
Beheerder collectie muziekinstrumenten Alamire Foundation

Jo SANTY (BE)
Logistiek-financieel medewerker Alamire Foundation

Lynda SAYCE (UK)
Research associate Alamire Foundation

Karin STRINNHOLM LAGERGREN (SE)
Research associate Alamire Foundation

Emily THELEN (US)
Research associate Alamire Foundation

Maarten VANDERLINDEN (BE)
Stafmedewerker Alamire Foundation (vanaf 15 januari 2019)

Miriam WENDLING (US)
Postdoctoraal onderzoeker

Geaffilieerde onderzoekers (Departement Elektrotechniek KU Leuven)

Bart DE MOOR
Gewoon hoogleraar Afdeling ESAT – STADIUS

Bram GEELEN
Doctoraal onderzoeker Afdeling ESAT – STADIUS

Hannes ROSSEEL
Doctoraal onderzoeker Afdeling ESAT – STADIUS

Luc VAN GOOL
Gewoon hoogleraar Afdeling ESAT – PSI

Toon VAN WATERSCHOOT
Hoofddocent Afdeling ESAT – STADIUS

OPDRACHT

De Alamire Foundation werd in 1991 opgericht als een joint venture tussen KU Leuven (Onderzoeksgroep Musicologie) en Musica (Impulscentrum voor Muziek). Als internationaal studiecentrum stelt de Alamire Foundation zich tot doel academisch en praktijkonderzoek te stimuleren, te coördineren en uit te voeren. Daarbij concentreert zij zich specifiek op de muziek en het muzikleven in de Nederlanden van de middeleeuwen tot 1800. Bijzondere aandacht gaat uit naar het in kaart brengen en ter beschikking stellen van onbekend of onontgonnen materiaal. Met inzet van state of the art methodes, onder meer op het vlak van digitalisering en doorgedreven auralisatietechnologie, wordt dit muzikaal erfgoed geconserveerd, bestudeerd en gevaloriseerd.

De muziek, in handschrift of druk, wordt ontsloten door traditionele publicaties als inventarissen, facsimile's en kritische tekstuittgaven, en via innoverende digitale databanken. De wetenschappelijke discussies en conclusies vinden hun weg naar monografieën en vaktijdschriften, waaronder het eigen *Journal of the Alamire Foundation*. Samenwerking en contacten met de academische en de uitvoerderswereld, erfgoedinstellingen en de culturele sector resulteren in internationale conferenties en praktijklabo's, festivals en concerten, tentoonstellingen en multimedia-applicaties.

De Alamire Foundation ontleent haar naam aan Petrus Alamire (Nürnberg, ca. 1470 – Mechelen, 1536). Geboren in de Zuid-Duitse koopmansfamilie Imhoff, was hij vooral actief in de Lage Landen, waar hij faam verwierf door zijn rol in de productie van muziekhandschriften. Hij kiest voor een pseudoniem dat verwijst naar de toonhoogte A en de notennamen la-mi-re en geeft hiermee uitdrukking aan zijn werk als muziekkopist en kalligraaf.

In de voetsporen van Hare Majesteit Koningin Fabiola, die het Huis van de Polyfonie in 2011 opende, staat de Alamire Foundation sinds 2017 onder de Hoge Bescherming van Hare Majesteit Koningin Mathilde.

Brussel, KBR, ms. 5557, fol. 30v (detail) – opname met het Alamire Digital Lab

1. STRUCTURELE WERKING

1.1. LIBRARY OF VOICES

De missie en visie van de Alamire Foundation veronderstellen een dialoog tussen de musicoloog en de musicus. Enkel door een joint venture tussen de universiteit en de wereld van de uitvoerders kan de wetenschappelijk onderbouwde omzetting van de muziek zoals ze in de bron genoteerd staat, naar uitvoering van de composities worden gerealiseerd. De motor in dit proces is het praktijkgericht onderzoek dat het academisch en het artistiek niveau met elkaar verbindt.

Deze doelstelling, die sinds 2011 reeds de werking van het Huis van de Polyfonie (zie punt 1.2) bepaalt, leidde tot de opening van de Library of Voices in september 2018. De uitwerking van dit wetenschappelijk concept vindt plaats in de context van een FWO/Hercules-project zware infrastructuur (2018-2021), dat door de FWO Commissie “Science” als volgt werd beoordeeld: *This is one of the clearest examples of how advanced technical infrastructure can materially advance scholarship in an academic area clearly located outside the natural and social sciences.*

In dit innovatieve, hoogtechnologische project streeft de Alamire Foundation naar:

- > analyse van meerstemmige gelaagdheid en onderzoek gericht op het zingen in akoestisch gereconstrueerde historische ruimtes in de Alamire Sounds Labs;
- > de uitbouw van een documentatiecentrum met digitale en fysieke collecties. De basis hiervoor is gelegd door de verzameling die de Alamire Foundation sinds haar stichting heeft opgebouwd, aangevuld met schenkingen (cfr. infra). Hierdoor groeit de Library of Voices uit tot het referentiepunt voor kennis in het domein van muziek vóór 1800 in al haar aspecten en toepassingen. Ook op het niveau van dit onderzoekscentrum wordt interactie tussen de academicus en de musicus betracht door in te spelen op de noden van zowel de universiteiten als de conservatoria.

Samen met het Huis van de Polyfonie wil de Library of Voices zich ontwikkelen tot het wereldwijd hoofdkwartier voor praktijkgericht onderzoek naar vocale en instrumentale muziek uit de middeleeuwen en de renaissance. Technologie speelt daarbij een essentiële rol: interne, transversale samenwerking met KULeuven-partners als het Departement Elektrotechniek (ESAT – STADIUS, KU Leuven) en de dienst voor bibliotheek- en informatiesystemen (LIBIS) resulteert in de actieve participatie van de Alamire Foundation aan projecten en initiatieven in de betrokken domeinen, maar bovenal in de uitbouw van innovatieve soundlaboratoria en databanken. Zij zullen tijdens de komende jaren uitgroeien tot de kern van het Alamire Data Research Centre, waar de beoogde omzetting van beeld naar klank en van theorie naar praktijk, met en door inbreng van spitstechnologie, tot stand wordt gebracht.

Aan de basis van de digitale bibliotheek liggen de beelden die sinds 2011 met het Alamire Digital Lab worden geproduceerd en vervolgens via de Integrated Database for Early Music (IDEM) worden bewaard en ontsloten. De Library of Voices fungeert hierbij als het hoofdkwartier waar alle data

samenkomen en worden verwerkt, aangevuld met de opnames gerealiseerd in de eigen digitaliseringsstudio.

In 2019 werd de gerestaureerde Norbertuspoort van de Abdij van Park, waarin de Library of Voices is ondergebracht, door een professionele jury genomineerd voor de Onroerenderfgoedprijs van het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap. Na een poll (> 6000 deelnemers) werd de publieksprijs aan dit herbestemmingsproject van de Alamire Foundation toegekend.

1.1.1. Alamire Digital Lab (ADL)

Het ADL is een hoogtechnologisch centrum voor digitalisering van muzikaal erfgoed. Het mobiel laboratorium is uitgerust met de meest geavanceerde en actuele apparatuur (camera's, belichting en lenzen), waardoor kostbare en kwetsbare bronnen – zowel handschriften als drukken – volgens de strengste normen en kwaliteitseisen kunnen worden gefotografeerd. De hieruit resulterende beelden (tot 150 miljoen pixels) bieden door hun weergaloze scherpte en onvergelykelijke precisie een opportuniteit voor een innoverende wetenschappelijke benadering van erfgoedmateriaal.

Het mobiele karakter van de uitrusting is een cruciale factor omdat het toelaat de bronnen overal ter wereld in situ te digitaliseren. Dit biedt een aanzienlijke meerwaarde ten opzichte van de erfgoedinstellingen die hun activiteiten moeten beperken tot hun eigen collectie. Het feit dat het ADL zonder geografische restricties kan worden ingezet, stelt de Alamire Foundation in staat de bronnen niet op basis van hun fysieke locatie, maar wel in functie van hun (onderzoeks)relevantie te selecteren.

De werking van het ADL illustreert de onlosmakelijke verbondenheid van digitalisering en onderzoek: zowel de fotografen als de assistenten zijn als musicologen, professionele musici en/of handschriftenspecialisten actief. Dit zorgt er niet enkel voor dat de keuzes tijdens het fotograferen beter op de finaliteit van de opnames kunnen worden afgestemd, maar ook dat de autopsie van het handschrift reeds in de digitaliseringsruimte plaatsvindt.

Activiteitenverslag van het ADL voor 2019

Het ADL was in 2019 actief op vijf locaties in binnen- en buitenland (Nederland en Polen). Het gaat met name om Brussel (KBR), Delft (Stadsarchief), Gdansk (Nationaal Archief en Poolse Academie) en Leuven (Alamire Foundation). In het bijzonder werd ingezet op de volgende bronnen:

- > *gregoriaans*: zowel de handschriften afkomstig van de kanunnikessen van het kapittel van Sint-Gertrudis in Nijvel als de manuscripten van de norbertinessen van Gempe getuigen van de gregoriaanse liturgie in religieuze gemeenschappen van de zestiende tot de achttiende eeuw. Deze bronnenreeksen die respectievelijk in KBR (Koninklijke Bibliotheek van België) en de Abdij van Park worden bewaard, sluiten aan bij een van de actuele onderzoekslijnen binnen de Alamire Foundation (zie punt 2.3.2). Voor de oudere periode (veertiende tot zestiende eeuw) werd in Leuven ingespeeld op de uitbreiding van het patrimonium van de Alamire Foundation: het in 2018 verworven dominicaans antifonarium (eind vijftiende of begin zestiende eeuw) is in 2019 gefotografeerd en via IDEM online ter beschikking gesteld. Aansluitend bij de voorbereiding van het nieuwe KBR museum werden in Brussel handschriften uit de Librije van de Bourgondische hertogen gedigitaliseerd. Ondanks de beperkte notatie in bronnen als het missaal van Lodewijk van

Male of het breviarium van Filips de Goede, zijn deze liturgische boekgenres luxueuze getuigen van de religieuze en, bij uitbreiding, muzikale praktijken in het hofmilieu.

- > *beiaard*: in 2014 werd de beiaardcultuur door de UNESCO als werelderfgoed erkend. De Alamire Foundation heeft de taak op zich genomen het volledig handschriftcorpus waarin deze muziek is overgeleverd, te ontsluiten. Na de digitalisering van binnenlandse bronnen in 2018, kwamen in 2019 drie buitenlandse sleutelcollecties aan bod, die de transfer van het ADL naar, respectievelijk, Nederland en Polen impliceerden. Om deze opdrachten te vervullen, werd het zogenaamde “ADL Light” ingezet. Het gaat om een opstelling waarin de Phase One (150 megapixels) vervangen wordt door een Nikon camera (47,5 megapixels). Deze keuze heeft te maken met de overweging dat beiaardhandschriften hun belang in hoofdzaak ontleen aan hun inhoud en slechts een beperkte objectwaarde vertegenwoordigen. Hun status als archiefmateriaal brengt met zich mee dat digitalisering in de hoogste resolutie weinig zinvol is. Dit betekent niet dat er toegevingen worden gedaan op het vlak van de beeldkwaliteit, maar wel dat de standaard met betrekking tot het aantal pixels wordt aangepast, waardoor de mobiliteit van het materiaal en de snelheid van het digitaliseringsproces kunnen worden verhoogd en de zwaarte van de bestanden wordt gereduceerd.
- > *polyfonie*: dankzij de relaties met de Lage Landen in de zestiende eeuw worden in Gdansk tot vandaag ook handschriften met Franco-Vlaamse polyfonie bewaard. Aanvullend bij het beiaardproject werd dan ook een relevante selectie in de digitaliseringscampagne geïntegreerd.

In 2019 werden in totaal 5015 beelden van 71 bronnen gedigitaliseerd (vereiste opslagruimte: ca. 1300 GB). Ten opzichte van 2018 betekent dit een daling van het aantal beelden (7105 in 2018), maar een stijging van het aantal bronnen (56 in 2018). Dit heeft te maken met de aard van de hierboven beschreven handschriften, die soms weinig folio's bevatten maar door hun onregelmatige structuur (met tussengevoegde of opgeplakte bladen of strookjes) een uiterst zorgzame – en daardoor ook tijdrovende – hantering vereisen. De reductie van de vereiste opslagruimte (ca. 1800 GB in 2018) is gerelateerd aan de hoger gemotiveerde inzet van het “ADL Light”.

1.1.2. Integrated Database for Early Music (IDEM)

Eenmaal gedigitaliseerd, worden de beelden geïntegreerd in IDEM, het platform voor het beheer, de preservatie en de publicatie van de gedigitaliseerde bronnen en de daaraan gekoppelde metadata (<http://www.idemdatabase.org/>).

De softwaretoepassing bestaat uit drie modules, die in functie van de specificiteit van de databank zijn uitgewerkt en aangepast:

- > een opslagsysteem dat de duurzame bewaring en toegankelijkheid van de digitale bestanden garandeert (*Teneo*);
- > collectiemanagementsoftware waardoor de digitale collecties, overeenkomstig internationale standaarden, kunnen worden beschreven en ontsloten (*CollectiveAccess*);
- > een toepassing die via een website zowel het digitaal materiaal als de daarbij behorende metadata toegankelijk maakt voor een gediversifieerde doelgroep van onderzoekers, uitvoerders en cultuurliefhebbers (*Omeka*). Omdat bleek dat de toepassingen om digitale beelden te visualiseren

niet of onvoldoende aan de functionaliteit van IDEM beantwoordden, is met inzet van de IIF/Mirador-software een aangepaste viewer geconstrueerd.

Activiteitenverslag van IDEM voor 2019

- > In 2019 werd de integratie van het Renaissance Music Archive (University of Illinois at Urbana-Champaign) afgerond. Dit project betreft ca. 1700 bestanden met informatie over handschriften met polyfone muziek, bewaard in collecties wereldwijd. De dossiers, die in 2016 door de Alamire Foundation in Illinois werden gedigitaliseerd, zijn in eerste instantie enkel intern consulteerbaar en vormen een eersterangs informatiebron bij de redactie van metadata bij de in IDEM geïmplementeerde handschriften. In 2020 staat de systematische verificatie van de uploads en de daaraan gekoppelde beschrijvingen en autoriteitsbestanden gepland.
- > Daarnaast werden 12 bronnen via Omeka (cfr. supra) online geplaatst, zodat ze ook via de IDEM website – zonder betaling – te consulteren zijn (www.idemdatabase.org). In het bijzonder werd ingezet op de handschriften uit de Biblioteca Apostolica Vaticana (BAV), die in het kader van een partnerschap door de Alamire Foundation zijn gedigitaliseerd en vervolgens, met respect voor de richtlijnen van de BAV (zoals met betrekking tot de toevoeging van watermerken), in IDEM worden geïntegreerd. De geplande stroomversnelling om de Vaticaanse bronnen met Franco-Vlaamse polyfonie via de website toegankelijk te maken, gaat, overeenkomstig de bepalingen van het partnerschap, gepaard met de parallelle redactie en invoer door de Alamire Foundation van metadata in de bibliotheekcatalogus van de BAV.
- > Sinds eind 2019 vinden er geregeld besprekingen plaats tussen de Alamire Foundation en LIBIS met het oog op de uitbreiding van het actuele datamodel van IDEM. Daar waar op dit ogenblik de invoer beperkt is tot de integratie van de – in de eerste plaats door het ADL geproduceerde – beelden en de daarbij behorende metadata, dient het concept dat aan de basis ligt van de databank verder te worden uitgewerkt. De bedoeling is om het materiaalaanbod te diversifiëren en uit te breiden (tekstuitgaven, vertalingen, audiovisueel materiaal, ...) en de interactiviteit tussen de verschillende types te concretiseren.

1.1.3. Bibliotheekcollecties

In het kader van de uitbouw van het documentatiecentrum in de Library of Voices ging de Alamire Foundation in februari 2019 van start met het in kaart brengen van haar rijke collectie aan zowel vakliteratuur als bronnenpublicaties (uitgaven, transcripties en facsimile's). Deze collectie behelst, naast de eigen systematisch opgebouwde bibliotheekcollectie, ook schenkingen. In het bijzonder gaat het om de fondsen Musica / Herman Baeten, Fred Schneyderberg en Dirk Snellings. De catalogisering betrof ca. 4000 werken in een voor dit doel geconcipeerd datamodel, waarbij de herkomst van de publicaties nauwkeurig werd geregistreerd.

De adviserende bibliotheekcommissie, die in eerste instantie uit medewerkers van de Alamire Foundation is samengesteld maar – afhankelijk van de noden – ook een beroep kan doen op externen, stelt zich tot taak om:

- > het collectieprofiel van de Alamire Foundation te bepalen in de lijn van haar opdracht als referentiepunt voor kennis in het domein van muziek vóór 1800 in al haar aspecten en toepassingen. Het uitgewerkte collectieprofiel focust, in de eerste plaats, op publicaties over muziek uit de Lage Landen tot 1800 en, in de tweede plaats, op vakliteratuur met betrekking tot gebieden buiten de Nederlanden voor de periode tot 1600. Hierin vormen gregoriaans, polyfonie en beiaardmuziek de centrale thema's. Binnen deze krijtlijnen heeft de bibliotheekcommissie voornoemde schenkingen in een reeks bijeenkomsten onder de loep genomen;
- > de literatuur die niet beantwoordt aan het collectieprofiel of dubbele exemplaren op een correcte manier te herbestemmen;
- > een aankoopbeleid te bepalen dat de lacunes in de fysieke collectie moet detecteren en opvullen naargelang de noden van academici en uitvoerders;
- > de nodige stappen te zetten in het proces om de fysieke collectie te verbinden met de digitale bibliotheek.

1.1.4. Bijzondere collecties: handschriften en oude drukken

Parallel aan de instrumentencollectie die in het Huis van de Polyfonie is ondergebracht, is in de Library of Voices de kiem gelegd van een verzameling originele bronnen.

Na het Leuven Chansonnier in 2017 vertrouwde de Koning Boudewijnstichting de Alamire Foundation in 2018 een tweede handschrift toe. Het gaat om een – bij Arenberg Auctions – aangekocht dominicaans antifonarium uit het einde van de vijftiende of het begin van de zestiende eeuw. In de Library of Voices is eveneens een zestiende-eeuws fragment van de cantus-partij van twee motetten van Orlandus Lassus ondergebracht. Deze bron was tot voor kort in privébezit (familie Snellings-Barten) en werd in 2018 aan de Alamire Foundation in langdurige bruikleen gegeven.

In 2019 werd aan de collectie een in 1620 in de Officina Plantiniana gedrukt processionale met handgeschreven notities toegevoegd, een schenking van Ann Kelders. Voor zover bekend gaat het om een unicum.

1.1.5. Alamire Sound Labs

Het bronnenmateriaal gedigitaliseerd door het ADL en ontsloten in IDEM wordt ingezet voor innovatief en hoogtechnologisch onderzoek in de Alamire Sound Labs van de Library of Voices, met het Analytic Sound Lab enerzijds en het Interactive Sound Lab anderzijds. Tijdens dit eerste jaar dat deze Alamire Sound Labs effectief in gebruik zijn genomen, zijn een aantal strategische lijnen uitgezet die mee richting geven aan het academisch en praktijkgericht onderzoek in onder andere het FWO/SBO project *The Sound of Music* (2020-2023). Op 14 maart 2019 vond in de Library of Voices een labo-dag plaats over de technologie geïmplementeerd in de Alamire Sound Labs, gevolgd door een tweede bijeenkomst op 18 april, waarin specifiek de implementering van de Astroprocessor en de technische configuratie van het Alamire Interactive Sound Lab aan bod kwamen.

1.1.5.1 Alamire Analytic Sound Lab

Het Alamire Analytic Sound Lab op de eerste verdieping van de Library of Voices richt zich op de gelaagde textuur van polyfone muziek. De technologische infrastructuur van het lab bestaat uit een

98-inch interactief aanraakscherm, een 20-luidspreker-array in een horizontale opstelling plus *subwoofer*, en een auralisatieprocessor die het mogelijk maakt om tot 64 afzonderlijke stemmen tegelijk in de fysieke ruimte van het lab te positioneren.

Bij polyfone muziek worden de stemmen afzonderlijk genoteerd in de muzikale bron. In het Alamire Analytic Sound Lab kunnen deze afzonderlijke stemmen digitaal worden bekeken, beluisterd, geannoteerd en geanalyseerd. Het is mogelijk om elke stem afzonderlijk of in elke gewenste combinatie uit te kiezen en te beluisteren. Een stem in de bron kan worden geselecteerd op het scherm, terwijl dezelfde stem ook auditief uit de muzikale textuur wordt gelicht. Bovendien kunnen stemmen naar believen worden gepositioneerd in de ruimte, waardoor een unieke onderzoeksomgeving ontstaat om de gelaagdheid van deze muziek te analyseren en te bestuderen.

Om deze innovatieve vorm van interactieve analyse mogelijk te maken, is het nodig om de uitvoering van de verschillende stemmen van een muzikale bron op een specifieke manier op te nemen. Elke stem wordt zo geïsoleerd mogelijk geregistreerd, als een aparte klanklaag, een apart object, om tijdens een analytische sessie in het lab de verschillende stemmen volledig geïsoleerd te kunnen manipuleren. Naast de klank van de verschillende uitvoerders wordt ook het beeld van elke uitvoerder opgenomen. Zo beschikken we niet alleen over de digitale beelden van de muzikale bron, maar ook over de beelden van de uitvoerders van de verschillende stemmen genoteerd in die bron, als visueel materiaal dat geïntegreerd kan worden in de interactieve interface voor het aanraakscherm.

In het Alamire Analytic Sound Lab kunnen composities als het ware worden ontrafeld. De afzonderlijke stemmen die samen de polyfone textuur vormen, kunnen worden bestudeerd in een experimenteel kader. Onderzoekers zijn zo in staat om muzikale fenomenen als *musica ficta*, *modi* en *tempi* te bestuderen op een manier die nooit eerder mogelijk was. Stemmen die parallel of in tegengestelde richting lopen kunnen uit de textuur worden gelicht. Aangezien polyfone composities uit de vijftiende en zestiende eeuw vaak gebaseerd zijn op gregoriaans, is het Alamire Analytic Sound Lab ook perfect geschikt om de gregoriaanse “laag” in polyfone muziek op te sporen en te onthullen.

In het Alamire Analytic Sound Lab is er een scheiding tussen beeld (de notatie van de stemmen in de gedigitaliseerde bron of het beeld van de uitvoerders van die verschillende stemmen, getoond op het grote aanraakscherm) en klank (de klinkende stemmen gepositioneerd als individuele objecten in de fysieke ruimte van het lab), die de analyse ten goede komt. Uit eerdere projecten van de Alamire Foundation met een focus op de valorisatie van het muzikale erfgoed van de Lage Landen, blijkt echter dat de ervaring van de complexe textuur van polyfone muziek baat heeft bij het op een vernieuwende manier strikt gesynchroniseerd en geïntegreerd weergeven van beeld en klank. Een voorbeeld daarvan is het *Speculum Musurgica*, een voor de Alamire Foundation ontwikkelde media-installatie die de bezoeker toelaat een fysieke wandeling te maken door de polyfone textuur van de zevenstemmige muziek in de installatie, en op die manier een zeer indringende en persoonlijke ervaring te beleven. Vanuit dit gegeven werkt het Alamire Analytic Sound Lab, naast aan de boven beschreven analytische aanpak waar het visuele een onderdeel is van de gebruikersinterface op het aanraakscherm, aan een onderzoekslijn die beeld en klank terug integreert met behulp van *Mixed Reality*: op de plaats waar de stem van een uitvoerder gepositioneerd is in de fysieke ruimte van het lab, is het, met behulp van een *hand-held of head-mounted device*, mogelijk om ook het beeld van die uitvoerder te zien. Dit praktijkgericht onderzoek opent nieuwe mogelijkheden om muzikaal erfgoed

op een innovatieve wijze te valoriseren, verankerd in een hedendaagse (audio)visuele cultuur van *Mixed en Augmented Reality*.

1.1.5.2 Alamire Interactive Sound Lab

Het Alamire Interactive Sound Lab op de tweede verdieping van de Library of Voices richt zich op de relatie tussen de bron, de uitvoering en de historische ruimtes waarin de muziek in kwestie oorspronkelijk klonk. Aangezien veel van deze gebouwen niet meer bestaan of in de loop van de tijd ernstige wijzigingen hebben ondergaan, kan dit praktisch onderzoek alleen worden uitgevoerd met behulp van innovatieve auralisatietechnieken. ESAT – STADIUS, Centrum voor Dynamische Systemen, Signaalverwerking en Gegevensanalyse KU Leuven (met de onderzoeksgroep onder leiding van Toon van Waterschoot), is hierin de partner van de Alamire Foundation.

Het Alamire Interactive Sound Lab beschikt over een hoge resolutie-scherf dat gebruikt wordt als digitale muziekstandaard, zes microfoons, een opstelling van achtentwintig luidsprekers, en een processor die driedimensionale auralisatie mogelijk maakt. In tegenstelling tot het Alamire Interactive Sound Lab, waar de luidsprekers in een horizontaal vlak geplaatst zijn, is de luidsprekeropstelling hier driedimensionaal, om auralisatie zowel azimutaal als in de hoogterichting mogelijk te maken. Dit is cruciaal omdat kerkelijke akoestiek gekenmerkt is door relatief sterke akoestische reflecties vanaf het plafond.

Ook in het Alamire Interactive Sound Lab vormen de bronnen gedigitaliseerd door het ADL en beschikbaar via IDEM het uitgangspunt. Een bron wordt op ware grootte getoond op een digitale muziekstandaard. Een ensemble van zangers zingt uit de bron net zoals hun historische voorgangers zouden hebben gedaan. Terwijl ze hun interpretatie van de historische bron uitvoeren, wordt het geluid opgenomen en verwerkt en wordt de historische akoestische informatie van een bepaalde ruimte *in real time* door de luidsprekeropstelling als een extra laag toegevoegd aan de gezongen muziek, wat op zijn beurt de uitvoering zelf beïnvloedt. Dit toevoegen van een extra akoestische laag aan een live uitvoering is een vorm van *Mixed Reality*.

Het Alamire Interactive Sound Lab maakt het mogelijk om de parameter ‘akoestiek’ op een vernieuwende manier te bestuderen met het oog op een historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. Een rijk en complex *hot topic*, zowel in de academische wereld als in de uitvoeringspraktijk. Daarnaast wordt het ook mogelijk te bestuderen welke rol akoestiek speelt in de evolutie van het oeuvre van een componist: hoe gaat een componist die eerst in Vlaanderen gewerkt heeft en later in Italië, om met de verschillende (akoestische) gegevens en hoe blijkt dat uit zijn composities?

Voor een dergelijk innovatief onderzoek rond de akoestiek van muziekhistorisch belangrijke ruimtes en de relaties tussen die ruimtes en historische muziekbronnen, zijn akoestische modellen nodig. Die modellen kunnen worden geconstrueerd op basis van akoestische metingen in nog bestaande ruimtes of uit historische informatie (bijvoorbeeld kerkgeometrie, aanwezigheid van wandkleden, gebruikte plafondmaterialen, ...) die wordt verzameld in een archeo-akoestisch onderzoek of door het samenvoegen van dergelijke gegevens. Het uiteindelijke doel is op die wijze ook de reconstructie van verloren akoestiek mogelijk te maken en hypothesen te formuleren over hoe een bepaalde *lost acoustic* kan hebben geklonken.

Na het voorbereidende werk in 2019 wordt in 2020 van start gegaan met een reeks opmetingen van akoestische modellen van een aantal historisch belangrijke ruimtes in het kader van het SBO project *The Sound of Music*. Tijdens dit voorbereidende jaar is de strategische beslissing genomen om naast het opmeten van die akoestische modellen telkens ook de architectuur en het visuele luik van elke ruimte driedimensionaal op te meten met behulp van fotogrammetrie of laser scanning. Zo wordt het mogelijk om in de toekomst verdere stappen te zetten in de richting van *Mixed Reality*-toepassingen, wat kan uitmonden in nieuwe vormen van valorisatie.

1.1.6. Ontvangsten en presentaties

De Library of Voices kan bogen op de belangstelling van een internationaal publiek van stakeholders, organisaties en verenigingen. Tegelijkertijd opent ze haar deuren voor partners en collega's binnen KU Leuven. Een greep uit de bezoekerslijst voor 2019:

Musici en instrumentenbouwers

Benjamin Alard (FR), Anna Danilevskaia (RU), Bernard Focroulle (BE), Didier François (BE), Robert Hollingworth (UK), Jan-Willem Jansen (NE / FR), Luc Ponet (BE), Joris Potvlieghe (BE), Toshiyuki Shibata (JP)

Wetenschappers

Ann Buckley (Trinity College – Dublin), David Fallows (University of Manchester), Fabrice Fitch (Royal Conservatoire of Scotland – Glasgow), Ichiro Fujinaga (McGill University – Montreal), Eric Jas (Universiteit Utrecht), Karl Kügle (University of Oxford), Patrick Macey (Eastman School of Music, University of Rochester), Michael Meyer (Universität Zürich), John Milsom (Liverpool Hope University), Jesse Rodin (Stanford University), Frieda Sorber (ModeMuseum – Antwerpen)

Beleidsvoerders en key persons uit relevante sectoren

Frederik Beernaert (zakelijk leider Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF)), Peter De Wilde (administrateur-generaal Toerisme Vlaanderen), Jan De Winne (afdelingshoofd HIPP, Koninklijk Conservatorium Brussel), Lodewijk De Witte (gouverneur Vlaams-Brabant), Wim van de Donk (commissaris van de Koning – Provincie Noord-Brabant (NE)), Albert Edelman (voorzitter Réseau Européen de Musique Ancienne (REMA)), Philip Van Avermaet (afdelingshoofd Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)), Sonja Vanblaere (administrateur-generaal Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid), Simon Van Damme (algemeen directeur LUCA School of Arts en decaan Bijzondere Faculteit Kunsten KU Leuven), Steven Vandervelden (algemeen en artistiek directeur STUK (Huis voor Dans, Beeld en Geluid)), Koen Verlaeckt (secretaris-generaal Vlaamse Universitaire Raad (VLIR)), Hans Willems (secretaris-generaal van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO))

Dagelijks bestuur en artistieke raad van de Contius Foundation, Directie Erfgoed Koning Boudewijnstichting, Coördinatiecomité Algemeen Beheer KU Leuven, Faculteitsbestuur Letteren KU Leuven, Technische diensten KU Leuven, Directie SONY Beijing, Delegatie Vlaams Parlement, Personeelsploeg VLIR (Vlaamse Universitaire Raad)

Groepen

Academie Regio Tienen, Bestuur Cappella Pratensis, Bureau Atelier, Humanioraklasgenoten n.a.v. herdenking Veronique Vandekerckhoven, Opleiding Digital Humanities KU Leuven, “Dinsdagavondgroep”, Onderzoekseenheid Privaatrecht KU Leuven, CVO De Oranjerie, opleiding Stadsgids Leuven, Vlaamse Kunstcollectie (bezoek in het kader van de Summer Course *The age of Bruegel in context*), Vlaamse Werkgroep Mediëvistiek, Vocaal Ensemble Groningen, Vrienden Abdij van Park

Daarnaast werd de Library of Voices ook opengesteld en voorgesteld ter gelegenheid van de

- Erfgoeddag rond het thema “Vakmanschap” (28.04.2019; ca. 60 bezoekers)
- Open Monumentendag (08.09.2019; ca. 800 bezoekers),
- Dag van de Wetenschap (24.11.2019; ca. 150 bezoekers)

Verschillende van deze initiatieven en activiteiten werden gecoördineerd vanuit of gecombineerd met een bezoek aan het Huis van de Polyfonie.

1.2. HUIS VAN DE POLYFONIE

Het Huis van de Polyfonie op de site van de Abdij van Park vervult zowel een onderzoeks- als een valorisatiefunctie, die door de situering in de onmiddellijke omgeving van de stad Leuven wordt versterkt. De universiteit is een aantrekkingspool voor internationaal hoogkwalitatief onderzoek en de stad kent met een zich steeds verjongend publiek een groeiende culturele activiteit. De locatie is daardoor een geschikte uitvalsbasis voor internationale contacten en samenwerking, terwijl de inbedding in de culturele abdijsite in Heverlee de plek tot een trefpunt en een aantrekkingspool voor een breed en gediversifieerd publiek maakt.

Sinds 2011 coördineert en stuurt de Alamire Foundation vanuit dit Huis van de Polyfonie haar traject van kennisbeheer. De werking wordt bepaald door de doelstellingen en methodologie van de organisatie: de ontwikkelde kennis borgen maar ze tegelijkertijd ook toetsen aan de praktijk, om vervolgens nieuwe inzichten en expertise te genereren. Dit impliceert dat valorisatie niet enkel als een resultante van onderzoek moet worden beschouwd, maar dat ze er zelf deel van uitmaakt en er een determinerende rol in speelt. Omwille van de unieke interactie die daardoor tussen wetenschap, uitvoering en publiek ontstaat, is het Huis van de Polyfonie – naar aanleiding van de toekenning van een mandaat van het Industrieel Onderzoeksfonds – in 2016 door internationale experts bevestigd als “International Centre of Excellence” voor de ontsluiting van muzikaal erfgoed in de Lage Landen.

De meervoudige opdracht van het Huis van de Polyfonie wordt weerspiegeld in de respectievelijke ruimtes die, naast hun functie als kantoor- en vergaderplaats, zijn afgestemd op

- > onderzoek en experiment in de laboruimtes;
- > concerten, concertinleidingen, lezingen en congressen in de Jacob Obrechtzaal (grote laboruimte), die plaats biedt aan honderd bezoekers;

- > onderzoek naar en conservatie en valorisatie van de collectie historische instrumenten en replica's uit de middeleeuwen tot de vroege negentiende eeuw, die in de Herman Vanden Berghe-kamer worden bewaard;
- > beheer en ontsluiting van zowel de virtuele als de fysieke bronnen en documentatie van de Alamire Foundation. Deze rol als documentatiecentrum wordt sinds de ingebruikname van de Norbertuspoort geleidelijk overgenomen door de Library of Voices.

Vanuit dit concept is het Huis van de Polyfonie het ideale instrument om door onderzoek en experiment gegenereerde inzichten naar het publiek te vertalen. Conform de doelstellingen en methodologie van de Alamire Foundation, is deze valorisatie in al haar aspecten gediversifieerd.

1.2.1. Publicaties

1.2.1.1. Journal of the Alamire Foundation

In 2008 werd de publicatie van het *Yearbook of the Alamire Foundation* stopgezet om over te stappen op het *Journal of the Alamire Foundation*, een wetenschappelijk tijdschrift dat tweemaal per jaar verschijnt. *General editors* zijn David Burn, Katelijne Schiltz (Universität Regensburg, 2008-2015) en Sarah Long (Michigan State University, 2015-), terwijl Stratton Bull als coördinator voor de Alamire Foundation fungeert. De kwaliteitscontrole wordt verzekerd door de *general editors*. Zij worden daarin bijgestaan door een *editorial board* en een *advisory board* die instaat voor de peer review, beide samengesteld uit toonaangevende academici uit het veld.

Het *Journal of the Alamire Foundation* (<https://www.brepolonline.net/loi/jaf>) wordt uitgegeven door Brepols Publishers en verschijnt sinds 2019 eveneens als een *open access* publicatie.

Elke aflevering bevat drie delen:

- > een themadeel: artikels rond een afgebakend thema, al dan niet de neerslag van een wetenschappelijke bijeenkomst, mogelijk te coördineren door een *guest editor*;
- > vrije bijdragen: artikels geselecteerd door de *general editors*;
- > een vrij essay: een beschouwende bijdrage over een project dat de link legt tussen musicologisch onderzoek en muzikale praktijk en betrekking heeft op een thema binnen het werkingsveld van de Alamire Foundation.

De twee nummers van 2019 stonden volledig in het teken van het project *Petrus Alamire – Meerstemmigheid in beeld* (zie punt 2.2.2). Omwille van de onderlinge verwantschap van de artikels is ervoor geopteerd om de beide afleveringen in een dubbel volume te publiceren. Gelet op de reikwijdte van het thema van het dubbel volume, werden er bovendien geen vrije bijdragen en essays in opgenomen. De uitgebreide artikels kunnen worden geconsulteerd via:

<https://www.brepolonline.net/toc/jaf/2019/11/1-2>.

Journal of the Alamire Foundation 11/1-2

Theme: Petrus Alamire’s Musical Legacy: New Perspectives on Polyphony – (guest) editors: David J. Burn and Zoe Saunders

- Introduction
- The Grotesque Initials in the Alamire Choirbooks
Anne Margreet W. As-Vijvers
- How Many Paths Must a Choirbook Tread Before it Reaches the Pope?
Klaas van der Heide
- Early Parody Masses, Their Composers, and the French Connection in Munich, Bayerische Staatsbibliothek, Musica Ms. F
Trudie G. Ranson
- The Palatini Partbooks Revisited
Michael Alan Anderson
- Range, Repertoire, and Recipient in the Alamire Manuscripts
Honey Meconi
- The Notation of Fuga-Canons in Vienna, Österreichische Nationalbibliothek, Ms. Mus. 18746
Guillaume Bunel
- Scribes, Patrons, Performers, and Spies: Petrus Alamire and the Instrumentalist Network in Renaissance Flanders
Keith Polk
- Joining the Dots: Tylman Susato and Manuscript Production after Alamire
Martin Ham

1.2.1.2. Leuven Library of Music in Facsimile

In 2017 werd onder de eindredactie van David Burn en Bart Demuyt een nieuwe reeks gelanceerd om facsimile's van manuscripten uit de Lage Landen op ware grootte te publiceren. De beelden in hoge resolutie (tot 150 miljoen pixels) die door middel van het Alamire Digital Lab worden geproduceerd, garanderen een uitzonderlijke kwaliteit. Elke facsimile gaat vergezeld van een uitgebreide studie in boekvorm.

Na het Leuven Chansonnier in 2017, is de reeks in 2018 verder uitgebouwd met de publicatie van het handschrift 215-16 uit de collecties van KBR (Koninklijke Bibliotheek van België). In oktober 2019 verscheen de studie van het "Mechels Koorboek", kort daarna de facsimile. Beide handschriften zijn tot stand gekomen in het atelier van Petrus Alamire en sluiten hierdoor naadloos aan bij een van de kernprojecten van de Alamire Foundation (zie punt 2.2). De getrouwe reproductie van de folio's op groot formaat, de verluchting en de lederen band met messing beslag vereisten een aangepaste en multidisciplinaire aanpak. Gelet op de complexiteit van dit productieproces en de omvang van het manuscript, is de facsimile van het Mechels Koorboek enkel te verkrijgen via *print on demand*.

Publicatie in 2019

- D. Burn en B. Demuyt (ed.), [Het Mechels Koorboek. Facsimile], Leuven: Alamire Foundation, 2019 (D. Burn en B. Demuyt (ed.), *Leuven Library of Music in Facsimile*, 3).

- D. Burn en H. Meconi (ed.), *The Mechelen Choirbook. Study. Het Mechels Koorboek. Studie*, Leuven: Alamire Foundation – Antwerpen: Davidsfonds Uitgeverij, 2019 (D. Burn en B. Demuyt (ed.), *Leuven Library of Music in Facsimile*, 3).

1.2.1.3. Antiphonaria

De reeks *Antiphonaria. A Catalogue of Notated Office Manuscripts (c.1100 - c.1800)* resulteert uit het inventarisatieproject van de in Vlaanderen bewaarde antifonaria (voor toelichting, zie punt 2.3.3).

Voor de publicatielijst van de medewerkers van de Alamire Foundation en het overzicht van de persbelangstelling, zie bijlage.

1.2.2. Klinkende valorisatie in Leuven

Zowel voor praktijkgericht onderzoek in functie van de projecten van de Alamire Foundation als bij de valorisatie in situ speelt het huisensemble Park Collegium, onder coördinatie van Stratton Bull, een belangrijke rol.

In samenwerking met het Leuvense cultuurcentrum 30CC organiseert de Alamire Foundation, onder het curatorschap van Bart Demuyt, daarnaast concerten die, elk vanuit een verschillende invalshoek, resulteren uit en een bijdrage leveren tot de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk.

1.2.2.1. Park Collegium

Park Collegium is een collectief van professionele zangers dat voor specifieke projecten wordt ingezet en verbonden is aan het Huis van de Polyfonie. Het ensemble zingt steeds vanuit de oorspronkelijke notatie. De zangers staan daarvoor opgesteld rond een lezenaar waarop een facsimile (een reproductie op ware grootte van de originele bron) is geplaatst. Dit behelst een fundamenteel andere manier van musiceren dan we vandaag kennen. Klank, samenzang en frasering krijgen er een totaal ander karakter door. Park Collegium is in eerste instantie opgevat als het huisensemble van de Alamire Foundation, in residentie in het Huis van de Polyfonie, met vijf tot acht zangers die op vrij permanente basis de met het ADL gedigitaliseerde muziek ontsluiten en verspreiden, in Leuven, in Vlaanderen en internationaal. Het ensemble kan worden ingezet tijdens internationale festivals en conferenties, bij multimediale opnames en bij het uitwerken van interactieve projecten, om zo op een zeer directe manier ongekend muzikaal erfgoed uit te dragen en te laten bestuderen.

Overzicht van de projecten en activiteiten in 2019

- > Labosessies als onderdeel van het praktijkonderzoek rond het Leuven Chansonier (07 en 09.02.2019)
- > Concert in Woonzorgcentrum Dijlehof, Leuven, in het kader van het project *The Musical Gift* van Musica, Impulscentrum voor Muziek (10.02.2019);
- > Labosessies rond de uitvoeringspraktijk van post-tridentijns gregoriaans, in functie van de Miraeuslezing *Paradigmatic Prints and Particular Performances: Music, Liturgies, and Identities in Early Modern Antwerp* door Marianne Gillion (maart 2019; zie punt 2.3.2);

- > Labosessies met inzet van de facsimile van het handschrift 215-16, bewaard in KBR (10, 16 en 17.05.2019; zie punt 1.2.1.2);
- > Labosessies in het kader van het methodologisch onderzoek naar de werkwijze van a capella-ensembles, onder leiding van Jennifer Thomas, verbonden aan de University of Florida, College of the Arts (16 en 17.06.2019).

1.2.2.2. Passie van de Stemmen

Het concept van Passie van de Stemmen bestaat uit een reeks voorjaarsconcerten. De uitvoeringen, die meestal plaatsvinden in de kerk van de Abdij van Park, worden geduid door middel van inleidende lezingen in het Huis van de Polyfonie en een uitgebreid programmaboek. In het kader van het festival worden ook workshops of *fringe*-activiteiten georganiseerd voor pre-professionele ensembles die zich toelleggen op de uitvoering van polyfonie.

Passie van de Stemmen op 10 mei 2019 met het ensemble InAlto in de kerk van de Abdij van Park Heverlee © Alamire Foundation

Overzicht van het programma van de editie van 2019

- 9 mei: Collegium Vocale Gent – *Un giro de begl’occhi. Bloemlezing uit Monteverdi’s madrigalen*
Inleiding door Pieter Mannaerts
- 10 mei: InAlto – *Teatro spirituale. Boete en vasten in Rome rond 1610*
Inleiding door Frederic Delmotte
- 11 mei: Sollazzo Ensemble – *De blinde broers in Brugge. Een portret van vier beroemde vedelspelers uit de 15de eeuw*

Inleiding door Elise Simoens

- 12 mei: Cappella Mariana – *Johannes Tourout. Portret van een mysterieus componist in Boheemse bronnen*

Het programmaboek bevat, naast de volledige concertprogramma's, een inleiding, essays en alle gezongen teksten in de originele taal en in Nederlandse vertaling.

In de aanloop naar het festival werden de labosessies van de studenten van de opleiding *Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen* van het Koninklijk Conservatorium Den Haag afgesloten met een toonmoment in het Huis van de Polyfonie (24.04.2019; zie ook punt 2.2.4).

1.2.2.3. DeDonderdagen

Deze concertreeks tijdens de eerste maanden van het jaar plaatst uitvoering met inzet van (replica's van) historische instrumenten centraal. In het bijzonder wordt gebruikgemaakt van de eigen collectie van het Huis van de Polyfonie.

Concerten in 2019

- 28 februari: Floris De Rycker, luit – *Dialogo della musica*
- 14 maart: Claire Lefilliâtre, sopraan en Stéphane Fuget, orgel (Carlo Russo, 1713) – *Le lacrime delle donne*

1.2.2.4. Gelegenheidsconcert: eredoctoraat Abdel Rahman El Bacha

Op voordracht van promotoren Bart Demuyt en Pieter Bergé (KU Leuven, Onderzoeksgroep Musicologie) werd op 4 februari 2019 een eredoctoraat toegekend aan de internationaal gerenommeerde pianist Abdel Rahman El Bacha. In samenwerking met de Alamire Foundation organiseerde de KU Leuven in, respectievelijk, het Huis van de Polyfonie en de Library of Voices, een concert en een receptie, waarvoor stakeholders en donateurs van beide organisaties werden uitgenodigd. Voor een gezelschap van sleutelfiguren uit de wetenschappelijke, politieke en artistieke wereld bracht de laureaat een bloemlezing van werken van Chopin op de vleugelpiano Chris Maene "Steinway No. 1" (2006), een unieke kopie van de allereerste vleugelpiano van Heinrich Steinweg / Henry Steinway uit 1836.

Voor de laudatio, zie

- B. Demuyt, *Laudatio on the occasion of the award of the doctorate honoris causa to Abdel Rahman el Bacha* [KU Leuven – 4.2.2019].
https://www.youtube.com/watch?v=ZpJEZHf_g04
- P. Bergé en B. Demuyt, *Laudatio pour M. Abdel Rahman El Bacha. Octroyé à Leuven le 4 février 2019 par Professeur Pieter Bergé et M. Bart Demuyt, promoteurs docteur honoris causa.*
[https://www.kuleuven.be/communicatie/congresbureau/evenementen/patroonsfeest/bio-eredoctrors/laudatios/2019 Laudatio Abdel Rahman El Bacha.pdf](https://www.kuleuven.be/communicatie/congresbureau/evenementen/patroonsfeest/bio-eredoctrors/laudatios/2019%20Laudatio%20Abdel%20Rahman%20El%20Bacha.pdf)

1.2.3. Het Huis van de Polyfonie als partnerorganisatie

1.2.3.1. Ensembles in residentie

Van de ensembles in residentie worden niet alleen kwaliteitsvolle uitvoeringen verwacht, maar ook een actieve inbreng in de onderzoeksprojecten van de Alamire Foundation. Daar waar Park Collegium (zie punt 1.2.2.1) in belangrijke mate inzet op jonge zangers en de interpretatie van de historische bron, kan Cappella Pratensis bogen op gespecialiseerde expertise op het vlak van de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk. In het door de Alamire Foundation beoogde praktijkonderzoek is dan ook een belangrijke rol voor hen weggelegd, die door onderlinge interactie wordt versterkt.

De ervaring die de zangers – dankzij een regelmatige betrokkenheid bij de lopende projecten en een intensieve samenwerking met de Cappella Pratensis – hadden opgebouwd, zorgde ervoor dat de kern van Park Collegium zich in 2019 eveneens als volwaardig ensemble in residentie kon profileren. De verbreding van de focus, die in eerste instantie op polyfonie lag, leidde ertoe dat de opdracht van Psallentes (ensemble in residentie tot 20 maart 2019) met betrekking tot de studie en de uitvoering van gregoriaans door Park Collegium en Cappella Pratensis kon worden overgenomen. Dit resulteerde, onder andere, in de labosessies van Park Collegium met Marianne Gillion in het kader van het FWO-onderzoek *According to Antwerp, Reformed to Rome* (zie punt 2.3.2). De uitbreiding van het actieterrein van de beide ensembles zal vanaf 2020 verder worden geconcretiseerd en uitgebreid in het kader van het FWO / Strategisch Basisonderzoek *The Sound of Music*.

Overzicht van de projecten en activiteiten van de Cappella Pratensis in 2019: repetities, labosessies en concerten. In het bijzonder:

- > *Laus Polyphoniae a Roma* (24.02.2019; zie punt 2.2.2)
- > Labosessie in samenwerking met ESAT – Stadius in het Alamire Interactive Sound Lab in de Library of Voices (01.04.2019)
- > Labosessies in functie van het project *Missa Aurea* onder leiding van Jennifer Bloxam (Williams College, US), gevolgd door het symposium rond hetzelfde thema en het aansluitend concert in het kader van *Laus Polyphoniae* (17 en 18.08.2019; zie punt 1.2.3.2)
- > Labosessies rond de *Missa Maria Zart* van Jacob Obrecht (21 en 22.10.2019), resulterend in een tournee in de Verenigde Staten, met concerten in Ann Arbor, Detroit, New York, Williamstown en Boston (25-31.10.2019). Zie hierover de bespreking in de *New York Classical Review*: <https://newyorkclassicalreview.com/2019/10/capella-pratensis-serves-up-a-dutch-treat-with-epic-obrecht-mass/>

Voor het overzicht van de projecten en activiteiten van Park Collegium, zie punt 1.2.2.1.

1.2.3.2. AMUZ

Vanuit een coproductieovereenkomst vervult de Alamire Foundation een inhoudelijke opdracht voor het Festival van Vlaanderen – Antwerpen (www.amuz.be). De artistieke eindverantwoordelijkheid in de realisatie van de concertseizoenen van AMUZ – het muziekcentrum in hartje Antwerpen dat kiest voor *Historically Informed Performance* van muzikaal erfgoed van vroeger en vandaag – neemt ze sinds 2009 met succes ter harte. Bart Demuyt vervult er de functie van algemeen en artistiek directeur. De samenwerking tussen de Alamire Foundation en AMUZ biedt de mogelijkheid om de resultaten

van wetenschappelijk onderzoek dat in Leuven wordt gevoerd, op een internationaal concertpodium in Antwerpen te valoriseren.

Met Maria van Bourgondië als uitgangspunt belichtte de editie van *Laus Polyphoniae* in 2019 het culturele leven aan het Bourgondische hof, de Lage Landen en de daarmee verbonden gebieden tijdens de laatste decennia van de vijftiende eeuw. AMUZ deed hiervoor een beroep op gevestigde waarden als Ensemble Leones, Gothic Voices, Huelgas Ensemble, Stile Antico en The Binchois Consort, maar ook op jongere ensembles als Le Miroir de Musique, Ratas del viejo Mundo en Sollazzo Ensemble.

De inzet op de jongere generatie is binnen *Laus Polyphoniae* zowel een bewuste keuze als een vaste waarde. Dit impliceert niet enkel een programma voor de allerjongste luisteraars, maar ook aandacht voor de toekomstige generatie musici: samen met de educatieve partner Musica kregen zes ensembles een coachingstraject onder leiding van sopraan Raquel Andueza en blokfluitist, dirigent, zanger en docent Peter Van Heyghen. Musici die in de voorgaande jaren tijdens deze *International Young Artist's Presentation* hun traject hebben aangevat, zijn vandaag op internationale concertpodia terug te vinden.

Ook de omgang met kunst en erfgoed is een bijzonder aandachtspunt. Het is onmogelijk om een compositie los te koppelen van de context waarin ze is gecreëerd. Dit geldt ook voor schilderijen, beeldhouwwerken en architectuur. Vele vragen die musici zich over de uitvoering stellen, vinden vanuit de context een genuanceerd antwoord. Vanuit de muzikale bron zelf worden in wetenschappelijk onderzoek de tijdsperiode onder de loep genomen en verschillende parameters samengebracht om de muziek in een hedendaagse setting opnieuw tot leven te laten komen. Tijdens de *Laus Polyphoniae* editie van 2019 stond het in het KMSKA bewaarde schilderij van *Christus en de musicerende engelen* centraal, waarbij sprekers (cfr. de openingslezing van Karel Moens) en uitvoerders (zie het concert van Oltremontano en Psallentes) met de rijke iconografie van muziekinstrumenten aan de slag zijn gegaan.

Zie ook: B. Demuyt (ed.), *Een barokke parel als hedendaagse concertzaal. A Baroque Marvel as a Contemporary Concert Hall*, Antwerpen, 2018 en het programmaboek: B. Demuyt, e.a. (ed.), *Laus Polyphoniae, 16-25 augustus 2019. Maria van Bourgondië*, Antwerpen: AMUZ (Festival van Vlaanderen – Antwerpen), 2019 (<https://www.amuz.be/nl/archief-laus-polyphoniae/>).

Behalve in de artistieke programmatie en in de redactie van het programmaboek, resulteerde de samenwerking tussen de Alamire Foundation en AMUZ in het kader van *Laus Polyphoniae* in het bijzonder in het concept en de organisatie van de volgende activiteiten:

> **Internationaal Symposium *Missa Aurea Triptiek*** (Antwerpen, KU Leuven Campus Carolus, 18.08.2019)

Onder leiding van Jennifer Bloxam (Williams College, US) en met medewerking van de zangers van de Cappella Pratensis, bogen een dertigtal onderzoekers, musici en muzikliefhebbers zich over het fenomeen van de “Gulden Mis”. Zij gingen in het bijzonder in op de traditie van het liturgisch drama waarin de drie composities van de *Missa Ecce ancilla Domini* van, respectievelijk, Guillaume Du Fay, Johannes Ockeghem en Johannes Regis, die tijdens het festival werden uitgevoerd, zich situeren. Het

symposium had tot doel de weg te openen naar een ruimere discussie over theatraliteit in de kerkmuziek, middeleeuwse kunstuitingen en het situeren van religieuze composities in hun originele context.

Programma

- Introduction
Bart Demuyt
- Reflections on the *Missa Aurea* Project
Jennifer Bloxam en Stratton Bull

Deel I: Performing the Medieval Annunciation: Liturgy, Drama, Image

- Representing the Annunciation Liturgically
Nils Holger Petersen
- The Annunciation and the Image
Koenraad Jonckheere
- “Marvelous and frightening is this sight”. The Case of the Florence Annunciation Drama of 1439
Peter de Laurentiis

Deel II: Performing the Annunciation Today: Play, Polyphony, Plainchant

- So Near, So Far: Historicism, Representation, and the *Missae Ecce ancilla Domini*
Sean Gallagher

Deel III: Eindbespreking met demonstratie door de Cappella Pratensis

> **Internationale summerschool**

In samenwerking met Musica bood Laus Polyphoniae ook in 2019 een summerschool aan, onder leiding van stafmedewerker Stratton Bull en met medewerking van Pieter De Moor, Andrew Hallock en Pieter Stas, allen verbonden aan de ensembles in residentie bij de Alamire Foundation.

Het thema *Muziek aan het Bourgondische Hof* werd uitgewerkt aan de hand van bronnen die met de Bourgondische hofkapel kunnen worden geassocieerd: handschrift 5557 uit de Koninklijke Bibliotheek (KBR), een essentiële bron voor de zangers van Karel de Stoute, de Chigi Codex uit de Biblioteca Apostolica Vaticana, hoogstwaarschijnlijk samengesteld voor Philippe Bouton, een vertrouweling van het hof op het eind van de 15de eeuw, het manuscript KBR 9126, gemaakt voor Filips de Schone en zijn gemalin Johanna van Castilië, het Mechels Koorboek en het chansonnier van Margareta van Oostenrijk (Brussel, KBR, ms. 228). Zoals steeds hebben de deelnemers aan de summer school gezongen vanuit de oorspronkelijke notatie. Hiervoor konden ze gebruikmaken van de digitale beelden, geproduceerd door het ADL en via de IDEM databank inmiddels ook online consulteerbaar.

Ter voorbereiding van de vijfhonderdste verjaardag van het overlijden van Josquin des Prez, een van de grootste Franco-Vlaamse polyfonisten, in 2021, had op 15 en 16 oktober een sectoroverleg plaats

met internationale wetenschappers en uitvoerders. De resultaten vormen de basis voor de uitbouw van Laus Polyphoniae 2021, met Josquin als centraal thema.

1.2.3.3. KBR

Het partnerschap tussen de Alamire Foundation en de Koninklijke Bibliotheek van België vindt zijn oorsprong in de digitalisering met het ADL van het gregoriaans en polyfoon muzikaal erfgoed dat in deze laatste instelling wordt bewaard. Ook in 2019 vonden opnamesessies plaats (zie punt 1.1.1) en werd een handschrift uit KBR via IDEM online geplaatst (zie punt 1.1.2). De integratie van manuscripten in het door (of onder impuls van) de Alamire Foundation gevoerde onderzoek en in de historische uitvoeringspraktijk, draagt bovendien bij tot een gediversifieerde valorisatie van de in KBR bewaarde manuscripten. Zowel op de abdijsite als binnen de samenwerking met AMUZ stond in 2019 met name het koorboek 5557 met polyfonie uit het Bourgondisch hofmilieu in de kijker (zie infra en punt 1.2.3.2).

De samenwerking in functie van de ontsluiting en valorisatie van deze collecties leidde bovendien tot verschillende gezamenlijke initiatieven.

Workshops en presentaties

Tijdens workshops en presentaties door of in samenwerking met Ann Kelders (adjunct-conservator van de Handschriftenafdeling van KBR en *research associate* van de Alamire Foundation) maken delegaties, onderzoekers en studenten kennis met de muziekmanuscripten uit de middeleeuwen en renaissance die vandaag in Brussel worden bewaard. De confrontatie met originele bronnen is complementair aan de digitale ontsluiting van dit materiaal en kadert in de valorisatie-opdracht die de Alamire Foundation, in het bijzonder op het vlak van onderwijs en educatie, vervult. In 2019 ging het om:

- > workshop voor studenten van het Koninklijk Conservatorium Den Haag (opleiding *Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen: Petrus Alamire en zijn muzikaal universum*; 25.04.2019; zie ook punt 2.2.4): aansluitend bij de sessies in het Huis van de Polyfonie, vond in KBR een workshop plaats rond de originele bronnen uit het Alamire-corpus die tijdens de opleiding centraal stonden. Gelet op het thema van 2019 rond Engelse en Vlaamse polyfonie in de vijftiende eeuw en de relatie tussen beide, ging speciale aandacht naar het handschrift 5557. In 2019 werd de workshop eveneens bijgewoond door cursisten van het volwassenonderwijs van de Academie voor Muziek, Woord en Dans van Bornem. De deelnemers aan de cursus muziekgeschiedenis, gecoördineerd door Pieter Stas, konden op die manier niet enkel met de handschriften kennismaken en de discussies tijdens de workshop volgen, maar waren ook getuige van de live-uitvoering door de studenten uit Den Haag onder leiding van Niels Berentsen en Stratton Bull. Het op deze wijze samenbrengen van, enerzijds, verschillende doelgroepen (professionele en pre-professionele musici, het DKO en het cultureel geïnteresseerde publiek) en, anderzijds, origineel en *digital born* erfgoed, sluit naadloos aan bij de doelstellingen van de Alamire Foundation;
- > workshop (in samenwerking met David Burn) voor de studenten Musicologie van de KU Leuven (vak *Heuristiek van de Musicologie* (titularis: Camilla Bork); 10.12.2019): deze jaarlijkse sessie sluit aan bij de joint venture tussen de Alamire Foundation en de Onderzoeksgroep Musicologie van de

KU Leuven. Voor de meesten van de betrokken bachelor studenten is het bezoek aan de KBR de eerste kennismaking met originele bonnen van muziek uit de middeleeuwen en de renaissance.

Publicaties en valorisatie

- > Samenwerking met het Museum Kunst & Geschiedenis in het kader van de tentoonstelling *Crossroads. Reizen door de Middeleeuwen* (27.09.2019 – 29.03.2020): advies bij de selectie van (muziek)handschriften en aanleveren van teksten voor de bezoekersgids door Bart Demuyt en Ann Kelders.
- > In 2020 opent KBR de deuren van een – met de bibliotheek verbonden – museum, gewijd aan de Librije van de Bourgondische hertogen. De Alamire Foundation fungeert als partner voor de uitwerking van de muziekgerelateerde facetten en initiatieven. In 2019 vond er meermaals overleg plaats tussen de partners, onder meer met betrekking tot de keuze van gepaste audiofragmenten, gelinkt aan specifieke thema's in de museumopstelling.
- > Als *national contact person* voor België vertegenwoordigt *research associate* Ann Kelders in de Manuscripts Group van het Consortium of European Research Libraries (CERL) zowel KBR als de Alamire Foundation.

1.2.3.4. Biblioteca Apostolica Vaticana

In 2012 sloot de Alamire Foundation een structureel partnerschap met de Biblioteca Apostolica Vaticana (BAV). Met inzet van het ADL en IDEM kon ze hierdoor van start gaan met de ontsluiting van de handschriften met polyfonie uit de Vaticaanse bibliotheek die met de Lage Landen in verband kunnen worden gebracht (late veertiende – vroege zeventiende eeuw). De eerste digitaliseringscampagne, ondersteund door het Vlaams Ministerie van Cultuur en de KU Leuven, resulteerde in ca. 14.000 beelden. De actuele voortzetting van de samenwerking met de BAV wordt door verschillende factoren bepaald en op verschillende vlakken geconcretiseerd:

- > *metadata*: de samenwerkingsovereenkomst stipuleert dat de Alamire Foundation niet enkel een kopie van de opnames ter beschikking moest stellen van de BAV, maar dat ze eveneens dient in te staan voor de invoer van metadata in de online catalogus van de Vaticaanse bibliotheek. Deze opdracht, die tot geregeld overleg met de catalogiseringsdiensten van de BAV leidt, zorgt voor een versterkte integratie van de Alamire Foundation in het internationale netwerk van bewaarinstellingen van handschriftelijk en gedrukt erfgoed en tot participatie aan de methodologische discussies die in deze sector op het vlak van catalografische ontsluiting van manuscripten worden gevoerd;
- > *conservatie en restauratie*: een deel van de voor digitalisering met het ADL bestemde handschriften wacht op behandeling in het restauratieatelier van de BAV en kon om die reden niet in de campagne van 2012-2013 worden geïmplementeerd. Overleg tussen de Alamire Foundation en de BAV kadert niet enkel in de voorbereiding van een tweede digitaliseringsfase, maar ook in het breder wetenschappelijk en cultureel debat rond de relatie tussen fysiek en *digital born* erfgoed en de wijze waarop het tweede een duurzame conservering van het eerste kan ondersteunen;

- > *onderzoek en uitvoeringspraktijk*: behalve aan de integratie van beelden en metadata in de catalogus van de BAV, werkt de Alamire Foundation aan de ontsluiting van de Vaticaanse handschriften via haar eigen kanalen (zie punt 1.1.2). Door een aanpak die de grenzen van collecties overschrijdt, wordt – in de eerste plaats via IDEM – een connectie tot stand gebracht tussen de polyfonie uit de BAV en bronnen die vandaag over heel Europa zijn verspreid. De integratie van dit eersterangs maar vaak onbekend en in elk geval onderbelicht corpus in zowel het internationaal academisch als praktijkgericht onderzoek zal de internationale studie naar muziek uit de Lage Landen en de daaraan gekoppelde uitvoeringspraktijk naar verwachting beïnvloeden en in elk geval stimuleren. De implementering van een bron als de “Chigi Codex” in het in 2019 uitgewerkte project rond de *Missa Aurea* is hiervan een voorbeeld (zie punt 2.2.5).

1.2.3.5. Projectgerelateerde partnerschappen en samenwerking

Als initiatiefnemer, sturende kracht of actieve deelnemer in onderzoeks- of valorisatieprojecten breidt de Alamire Foundation haar nationale en internationale actieradius verder uit. In 2019 ging het in het bijzonder om samenwerking in binnen- en buitenland met

- > *Confrerie van het H. Bloed Brugge* (BE): naar aanleiding van een vraag om samenwerking in het kader van de publicatie van een boek over de Basiliek van het Heilig Bloed in Brugge, ging de Alamire Foundation in dialoog met kunsthistorici en de lokale erfgoedsector (met de Confrerie van het H. Bloed en het Stadsarchief). Uitgaande van een processionale uit het Brugse begijnhof wordt ingezet op de digitalisering en inhoudelijke ontsluiting van vijftiende- en zestiende-eeuwse Brugse bronnen van gregoriaans.
- > *Kunstenpunt* (BE) en het *Festival de Música Antiga dels Pirineus* (ES): samenwerking vanuit de thematische insteek rond de muzikale relaties tussen Vlaanderen en Catalonië. Het zomerfestival in Catalonië, met deelname van musici uit beide regio’s, werd gevolgd door een concert van Ensemble Flandriae Pyrenaei op 8 november in AMUZ (zie ook: A. Kelders, “Vlaanderen en Catalonië, een verhaal van culturele mobiliteit” [inleiding in het concertprogramma]).
- > *Cappella Pratensis* (NL): *Klinkend Brabant*: het partnerschap tussen de Alamire Foundation en haar ensemble in residentie Cappella Pratensis (zie punt 1.2.3.1) vormt het fundament van projecten rond het muzikale leven in het hertogdom Brabant over de landsgrenzen heen.
- > *Koninklijk Conservatorium Den Haag* (NL): samenwerking in het kader van de opleiding *Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen* (zie punt 2.2.4).
- > *Schola Cantorum Basiliensis* (CH): opstart van een partnerschap vanuit een gedeelde focus op onderzoek in functie van de historisch geïnformeerde uitvoeringspraktijk van muziek uit de middeleeuwen en de renaissance.
- > *Linnaeus University* (SE): *The multisensory world of Vadstena Abbey in the Late Middle Ages*: dit project beoogt een reconstructie in virtuele realiteit van de liturgie in de abdij van het Zweedse Vadstena. De zintuiglijke ervaringen in de kerk van dit laat-vijftiende-eeuwse birgittinessenklooster staan centraal in het onderzoek dat, in samenwerking met de Alamire Foundation, gecoördineerd wordt vanuit de Linnaeus University (Växjö).

- > *McGill University (CA)*: aanvang van de samenwerking met het SIMMSA-project (*Single Interface for Music Score Searching and Analysis*) in de aanloop naar het FWO / Strategisch Basisonderzoek *The Sound of Music*, dat in 2020 van start gaat.

1.2.4 Het Huis van de Polyfonie als gastorganisatie

Het Huis van de Polyfonie profileert zich niet enkel als een muziekcentrum, maar ook als een breder cultureel forum. Zij bevestigt daarmee haar functie als een ontmoetingsplek waar academici, musici, (partner)organisaties en cultuurliefhebbers met elkaar in contact komen en in dialoog gaan.

Behalve voor de workshops, rondleidingen en ontvangsten zoals vermeld onder punt 1.1.6 en waarbij een bezoek aan de Library of Voices gecoördineerd werd vanuit het Huis van de Polyfonie, opende de Mariapoort haar deuren voor

- > *repetities* van de ensembles Park Collegium, Cappella Pratensis, Musa Horti, Cappella Nova, Orchestra Van Wassenaer en Thamyris
- > *bestuursvergaderingen*: faculteiten en diensten van KU Leuven, Leuvense culturele organisaties, organisaties op de abdijsite en partners van de Alamire Foundation
- > *culturele activiteiten* zoals
 - concert van Duo Inventione, met Asami Sakimoto, klavecimbel Jan Boon (naar Giuseppe Mondini), en Marie Toriu, barokviool (22.05.2019)
 - concert Asami Sakimoto, klavecimbels Jan Boon (naar Domenico da Pesaro) en Giuseppe Mondini (15.10.2019)
 - filmopnames voor een documentaire over Jan Van Eyck met het vocaal ensemble Vox Luminis en met inzet van het gotisch orgel Walter Chinaglia (2012) (een productie van RTBF, ARTE, Outhere Music en Les Productions du Verger; 18.11.2019)
 - voor *Kerst in de abdij* verzorgden medewerkers van de Alamire Foundation een stand met cd's en exemplaren van de *Leuven Library of Music in Facsimile* (15.12.2019)

2. PROJECTEN

2.1. HET LEUVEN CHANSONNIER

ONDERZOEK EN VALORISATIE VAN FRANCO-VLAAMSE POLYFONIE

Door tussenkomst van het Fonds Léon Courtin – Marcelle Bouché verwierf de Koning Boudewijnstichting in 2016 een liedboekje dat door een kunsthedelaar te koop was aangeboden. De Stichting gaf het in langdurige bruikleen aan de Alamire Foundation, die het op de site van de Abdij van Park bewaart en ontsluit. Het kleine handschrift ontpopte zich in meer dan één opzicht tot een vondst van wereldformaat en is in 2018 door Minister van Cultuur Sven Gatz als Vlaams topstuk erkend.

De herkomst van het liedboek blijft voorlopig een mysterie. De laatste privé-eigenaar had het gekregen als onderdeel van een erfenis, maar hoe het daarin terecht was gekomen is onzeker. Verder bevat het manuscript slechts één bezittersmerk: aan het begin treffen we een wapenschild aan dat verwijst naar het huis van Savoie. Omdat de oorspronkelijke bestemming vooralsnog niet geïdentificeerd is, kreeg het handschrift de naam mee van zijn huidige thuisbasis en gaat het voortaan door het leven als het “Leuven Chansonnier”.

Onderzoek wees uit dat het liedboek aansluit bij een toonaangevende groep chansonniers waarvan de oorsprong in de Loirevallei wordt gesitueerd. Tot nog toe waren er slechts vijf handschriften uit deze traditie gekend, waarvan het laatste in 1939 aan het licht was gekomen. Van de nu zes overgeleverde liedboeken is het Leuven Chansonnier in de meest oorspronkelijke staat bewaard. Dit is des te opmerkelijker aangezien de nog steeds originele band niet met leer maar met – veel kwetsbaarder – brokaat is bekleed. Alleen al dat gegeven maakt het tot een bijzonder waardevol relict.

De zeldzaamheidsfactor van het handschrift wordt echter niet alleen door zijn materiële kenmerken maar ook door zijn inhoud bepaald. Het Leuven Chansonnier bevat negenenvertig Franse chansons en één compositie in het Latijn. Achtendertig werken zijn uit andere bronnen bekend, de andere twaalf zijn unica. Elk van hen getuigt van het belang van het wereldlijk lied in de cultuur van de late middeleeuwen. Het boekje verschaft inzicht in de manier waarop dit repertoire, stuk voor stuk composities van Franco-Vlaamse polyfonisten, in gebruik was en werd uitgewisseld. Bovendien staan alle gezongen teksten er in hun totaliteit in genoteerd. Het liedboek profileert zich daardoor niet alleen als een prominent muzikaal, maar ook als een belangrijk literair manuscript.

2.1.1. Onderzoek

The Leuven Chansonnier and Fifteenth-Century Courtly Song

Financiering: Interne Fondsen KU Leuven (C2)

Promotoren: David Burn, Bart Demuyt

Projectverantwoordelijke: Ryan O’Sullivan

Periode: 15.10.2018 – 15.10.2022

Het doctoraatsonderzoek van Ryan O’Sullivan vertrekt vanuit een meervoudige vraagstelling. Vier thema’s worden in het bijzonder uitgewerkt:

- > het handschrift als materieel object (band, perkament, wapenschild, schrift en initialen), in de eerste plaats in functie van de problematiek rond oorsprong en herkomst;
- > de analyse van de inhoud van het manuscript waarbij aandacht zal worden besteed aan zowel de muziek als de tekst. Dit onderzoeksluik is gericht op de reconstructie van de ontstaanscontext en de identificatie van de anonieme chansons. Het impliceert niet enkel de studie van de unica, maar eveneens de inventarisatie en interpretatie van alle variante lezingen (muzikaal en tekstueel) van de liederen die ook in andere bronnen zijn overgeleverd;
- > de confrontatie van het Leuven Chansonnier met verwante handschriften en, in het bijzonder, toetsing van de theorieën en conclusies met betrekking tot de Loire-groep;
- > situering en interpretatie van het Leuven Chansonnier binnen de bredere context van de vijftiende-eeuwse liedcultuur en evaluatie van de plaats en de rol van het manuscript in de overlevering en circulatie van het middeleeuwse chansonrepertoire.

In 2019 is de literatuurstudie afgerond en is een begin gemaakt met de uitwerking van de supra beschreven thema's. In functie van de vooropgestelde interdisciplinaire benadering werd het liedboekje voorgelegd aan literatuurhistorici en specialisten in historisch textiel.

2.1.2. Valorisatie en wetenschapscommunicatie

- > In het kader van het "Third KU Leuven Seminar on Innovation, Research & Development", in Tokio georganiseerd door KU Leuven in samenwerking met haar alumnivereniging Chapter Japan en de Belgische Ambassade (12.11.2019), gaf Bart Demuyt een lezing getiteld *Polyphonic Early Music and Technology. Unlocking Musical Heritage through Innovative Methods*. Vanuit de casus van het Leuven Chansonnier belichtte hij de innovatieve onderzoeks- en valorisatiemethodes die in de Library of Voices worden toegepast. Aansluitend bracht het Sollazzo Ensemble een concert met een selectie aan liederen uit het Leuven Chansonnier.
- > De integrale uitvoering van de composities uit het handschrift tijdens de festivaleditie 2018 van Laus Polyphoniae resulteerde in 2019 in de productie van de eerste van vier cd's waarmee het volledige chansonnier auditief zal worden ontsloten. De uitvoering is toevertrouwd aan het Sollazzo Ensemble en de productie aan het label Passacaille, in samenwerking met het Centre Culturel de Rencontre et Festival d'Ambronay. De persvoorstelling vond plaats op 25 juni 2019 in AMUZ en kon rekenen op een ruime persbelangstelling (zie Bijlage).

Daarnaast bracht het Sollazzo Ensemble liederen uit het chansonnier ter gelegenheid van de inauguratie van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse regering in Italië (24.02.2019; zie punt 2.2.2), in het concertprogramma van Passie van de Stemmen (11.05.2019; zie punt 1.2.3.1), bij de opening van de tentoonstelling *Da Tiziano a Rubens* (Palazzo Ducale) in Venetië (04.09.2019) en tijdens het Festival d'Ambronay (22.09.2019).

2.1.3. Fondsenwerving

Om het, zowel academisch als praktijkgericht, onderzoek van het handschrift optimaal te kunnen voeren, werd in juli 2017 in de Morgan Library & Museum in New York, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting, het Leuven Chansonnier Fund/Fonds opgericht. Dit fonds biedt de Alamire Foundation de mogelijkheid de multidisciplinaire studie van dit Vlaams topstuk tijdens de komende

jaren verder te sturen en de resultaten ervan wereldwijd uit te dragen. Naast het zeer gewaardeerde peter- en meterschap dat verbonden is aan één of meerdere van de chansons zijn er tal van individuele donaties die het onderzoek en de valorisatie mogelijk maken.

Overzicht van het peter- en meterschap Leuven Chansonnier Fonds – situatie in 2019

- Gouden peter- en meterschap: Bart en Hilde De Moor-Devoghel
Dirk Fransaer – VITO
Bettina Leysen
- Zilveren peter- en meterschap: Ann Kelders
- Bronzen peter- en meterschap: Stad Leuven

2.2. PETRUS ALAMIRE EN MUZIEK AAN HET BOURGONDISCH-HABSBURGSE HOF

In de vijftiende en zestiende eeuw hadden de Lage Landen zich ontwikkeld tot een belangrijk centrum binnen de Europese muzikale wereld. De zangers, zangmeesters en componisten, gevormd in de vele koorscholen, waren gewild in heel Europa. Ook de productie van muziekhandschriften behoorde tot de Europese top, met rijk verluchte bronnen als dragers van een even rijk polyfoon repertoire. Het handschriftencorpus vervaardigd in het begin van de zestiende eeuw in het atelier van Petrus Alamire, vertegenwoordigt het summum van deze traditie. Deze manuscripten zijn tegelijkertijd onze belangrijkste geschreven bronnen voor de (in hoofdzaak religieuze) muziek zelf.

Met het project *Straight from the Source* wil de Alamire Foundation de Alamire-koorboeken toegankelijk maken voor de wetenschappelijke studie van de uitzonderlijke composities (noten/tekst/verluchting) en voor het onderzoek naar de uitvoeringswijze. Het is de bedoeling op die manier het muzikaal religieus erfgoed van de Lage Landen op te waarderen en het de plaats te geven die het toekomt. Het project maakt gebruik van de tools die in de voorbije jaren door de Alamire Foundation werden ontwikkeld (ADL, IDEM, Library of Voices, e.a.) en zet ze in voor onderzoek en valorisatie.

2.2.1. The 'Alamire' Manuscripts in Partbook Format

Financiering: IWT/SBO

Promotoren: David Burn, Ignace Bossuyt

Copromotor: Emily Thelen

Projectverantwoordelijke: Serafina Beck

Periode: 01.10.2011 – 30.09.2015 / doctoraat voorzien in 2020

Het doctoraatsonderzoek richt zich op vijf handschriften in stemboekformaat, meer bepaald vijf sets van bij elkaar horende codices uit het begin van de zestiende eeuw die in Bourgondisch-Habsburgse hofkringen werden geproduceerd. Meer bepaald gaat het om vier handschriftensets uit de Österreichische Nationalbibliothek (Mus.Hs.18832, Mus.Hs.15941, Mus.Hs.18746 en Mus.Hs.18825) en één uit de Biblioteca Apostolica Vaticana (Pal.lat.1976-1979). Het zijn de enig overgeleverde handschriften in dit formaat uit het atelier van Petrus Alamire, dat bekend staat vanwege zijn productie van koorboeken. Bovendien zijn het veruit de enige handschriften waarin de hand van Alamire zelf onomstotelijk aan te tonen valt.

2.2.2. Petrus Alamire – Meerstemmigheid in beeld

Financiering: Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, Agentschap Kunsten en Erfgoed, Departement Economie, Wetenschap en Innovatie, Toerisme Vlaanderen, Stad Antwerpen, Stad Mechelen, Alamire Foundation

Projectverantwoordelijken: Bart Demuyt, David Burn

Projectcoördinatoren: Klaartje Proesmans, Stratton Bull, Lieze Depuydt, Rudi Knoops, Jo Santy, Maarten Vanderlinden

Partners: AMUZ (Festival van Vlaanderen – Antwerpen), KMSKA, Onze-Lieve-Vrouwekathedraal Antwerpen, KBR, Beverley Early Music Festival (UK), Hull City of Culture (UK), National Centre for Early Music York (UK), Monastère Royal de Brou (FR), Istituto Centrale per la Grafica (IT), Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Italië

De tentoonstelling die in 2015 onder het curatorschap van Bart Demuyt, David Burn en Manfred Sellink werd ontwikkeld en in de kathedraal van Antwerpen stond opgesteld, werd modulair geconcipeerd, met de bedoeling er internationaal mee te kunnen rondreizen: (a) panelen met de reproductie op ware grootte van opnames uit alle betrokken handschriften; (b) filmpjes op basis van de digitale beelden waarvan de scherpe details op hoogwaardige schermen worden geprojecteerd; (c) handschriften (waaronder alle in België bewaarde Alamire-codices), schilderijen en beeldhouwwerken; (d) de ervaringsgerichte en innovatieve media-installatie Speculum Musurgica; (e) een facsimile van het vandaag in Mechelen bewaarde Alamire-handschrift; (f) mediagidsen met informatie, beeldmateriaal en muziekopnames; (g) publicaties.

Multimedia bezoekersbegeleiding bij de tentoonstelling in Rome ©Carlo Goretti

Na de passage in 2017 in Beverley (UK) en in 2018 in Bourg-en-Bresse (FR), was de tentoonstelling onder de titel *L'arte musicale della polifonia fiamminga – un'esperienza multimediale* van 25 februari

tot 25 maart te bezoeken in het Istituto Centrale per la Grafica in Rome. De media-installatie Speculum Musurgica (ontwikkeld door kunstenaar Rudi Knoops) werd omringd door zeven hoge resolutieschermen waarop een selectie van beelden van manuscripten uit het atelier van Petrus Alamire werd gepresenteerd.

De tentoonstelling viel samen met de inhuldiging van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Italië. Samen met de Vlaamse overheid en AMUZ werd een tweedaags evenement georganiseerd. De officiële opening (24.02.2019), in aanwezigheid van afgevaardigden van de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, werd voorafgegaan door het dubbelconcert *Laus Polyphoniae a Roma*, met de uitvoering in het Palazzo Doria Pamphilj van de *Missa Cum jocunditate* van Pierre de la Rue door Cappella Pratensis en van liederen uit het Leuven Chansonier door het Sollazzo Ensemble.

2.2.3. Museum Hof van Busleyden, Mechelen

Financiering: Stad Mechelen, Alamire Foundation

Projectverantwoordelijke: Bart Demuyt

Partners: Museum Hof van Busleyden, Stad Mechelen

Projectmedewerkers: Klaartje Proesmans, Stratton Bull, Rudi Knoops

In Mechelen is de renaissance residentie van humanist Hieronymus van Busleyden (†1517) omgebouwd tot een nieuw museum met internationale uitstraling. Het Mechels Koorboek, een verlucht muziekhandschrift uit het atelier van Petrus Alamire, werd vermoedelijk rond 1515/16 in Mechelen vervaardigd en is daarmee het enige Alamire-handschrift dat bewaard gebleven is op zijn oorspronkelijke plaats van bestemming. Het manuscript uit de collectie van het Stadsarchief Mechelen wordt – in origineel of in de vorm van de door de Alamire Foundation gepubliceerde facsimile – permanent tentoongesteld in de ruimte die de Foundation, in samenwerking met de curatoren, conceptueel heeft ingevuld.

De opdracht aan de Alamire Foundation resulteerde in de installatie POLYPHONY UNRAVELLED 5.1.3, geconcipeerd rond een voor dit project gemaakte opname van twee *Kyrie's* uit het Mechels Koorboek (uit, respectievelijk, een mis van Pierre de la Rue en de openingsmis van Matthaëus Pipelare), uitgevoerd door Park Collegium. Elke stem heeft een aparte geluidsdrager en klinkt vanop een vaste plek in de verduisterde ruimte. De gelaagdheid van de polyfonie wordt zo stem per stem opgebouwd in een ervaringsgerichte opstelling.

Met het museumteam en de multimediapartner werd bovendien een toepassing voor een aanraakscherm geconcipeerd, een digitaal bladerboek waarbij geselecteerde pagina's uit het koorboek ontsloten worden met bijbehorende informatie over de historie, de verluchting, de materiële aspecten en de muziek.

2.2.4. Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen

Projectverantwoordelijke: Bart Demuyt

Partner: Koninklijk Conservatorium Den Haag

Projectmedewerker: Stratton Bull

De werking van de Alamire Foundation op het vlak van valorisatie in functie van het onderwijs, mondde uit in *Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen: Petrus Alamire en zijn muzikaal universum*, een cyclus die in samenwerking met het Koninklijk Conservatorium in Den Haag wordt georganiseerd.

Het opzet en de doelstellingen kunnen als volgt worden geformuleerd: jonge musici maken kennis met de wereld van de Franco-Vlaamse polyfonie zoals die tot uiting komt in het Alamire-corpus. De hoge resolutie-beelden van de Alamire Foundation laten toe om rechtstreeks vanuit de vijftiende- en zestiende-eeuwse bronnen te zingen. Er wordt niet enkel aandacht besteed aan het lezen van de mensurale notatie, maar ook aan zangtechnieken die eigen zijn aan het zingen in vocaal ensemble. Door zich te bekwamen in gregoriaans, solmisatie en geïmproviseerd contrapunt, vergaren de deelnemers dieper inzicht in het repertoire. De composities komen uitsluitend uit de bewaarde Alamire-handschriften, met prominente componisten als Johannes Ockeghem, Pierre de la Rue, Josquin des Prez en Adriaan Willaert.

Workshop *Franco-Vlaamse polyfonie uit originele bronnen*, Huis van de Polyfonie, 24 april 2019 ©AF

Doelstellingen:

- > Franco-Vlaamse polyfonie vanuit de bron interpreteren en uitvoeren, en uitgaven voor uitvoering van dit repertoire voorbereiden;
- > intuïtie en inzicht verwerven in de muzikale grammatica en stijl van vijftiende- en zestiende-eeuwse composities;

- > musiceren in een context van vocaal ensemble;
- > in staat zijn om een klein ensemble voor polyfonie te leiden;
- > een onafhankelijke visie ontwikkelen op onderzoek en uitvoeringspraktijk van vijftiende- en zestiende-eeuwse polyfonie.

In 2019 werd in het bijzonder gefocust op polyfone muziek in de vijftiende eeuw. De sessies onder leiding van Niels Berentsen vonden plaats in Den Haag en Leuven, met een toonmoment in het Huis van de Polyfonie (24.04.2019) en een workshop in KBR (25.04.2019) (zie punt 1.2.3.3).

2.3. ONDERZOEK NAAR GREGORIAANS EN NAAR DE RELATIE TUSSEN EEN- EN MEERSTEMMIGHEID

2.3.1. *Cantors and Catafalques: Music and Death c. 1300–c. 1530*

Financiering: FWO

Promotor: David Burn

Projectverantwoordelijke: Miriam Wendling

Tijdschema: 01.01.2018 – 31.12.2021

In het christelijke Westen bestond de muzikale omkadering van dodenrituelen tot het midden van de vijftiende eeuw uitsluitend uit gregoriaans. Vanaf dan begonnen componisten de dodenmis ook polyfoon te zetten. Het ontstaan van het meerstemmig requiem was een breekpunt in de muziekgeschiedenis. Toch bleef de polyfone compositie gebaseerd op het traditionele gregoriaans, dat als onderliggend, structurerend gegeven werd bewaard. Wie de vroege ontwikkeling van het meerstemmig requiem wil doorgronden, moet dan ook nagaan hoe het gregoriaans als uitgangspunt werd gebruikt.

Tot nog toe is de vijftiende- en zestiende-eeuwse eenstemmige muziek weinig onderzocht. In deze periode was er geen stabiel, gelijkvormig eenstemmig repertoire en gregoriaans was erg verschillend per regio, op het vlak van zowel melodievoering als algemene structuur. Twee op elkaar aansluitende projecten beogen een drievoudig doel: een beter begrip van het gregoriaans in de late middeleeuwen en de renaissance, contextualisering en analyse van de vroege, meerstemmige dodenmis, en inzicht in de rol van dodenrituelen in verschillende maatschappelijke en religieuze milieus in de Lage Landen en Duitsland.

In een eerste fase, onder de titel *The Chant Background to the Early Polyphonic Requiem* (gefinancierd door het Bijzonder Onderzoeksfonds), werden circa zeshonderd gregoriaanse dodenmissen verzameld en vervolgens geanalyseerd. Het ging om *ordinaria* en *propria*, afkomstig zowel uit handschriften als uit vroege drukken. In een tweede fase wordt een breder corpus aan handschriften en drukken (zoals liturgische bronnen met en zonder notatie) of archiefmateriaal (zoals testamenten of statuten) bij het onderzoek betrokken. In 2019 leidde dit tot archiefonderzoek in Colmar en Doornik.

Publicaties

- “Adam Easton's Office for the Visitation of Mary”, in *Cardinal Adam Easton (c. 1330-1397): Monk, Scholar, Theologian, Diplomat* [aanvaard voor publicatie].

Lezingen en presentaties

- *Disinterring the Requiem: Layers and Variants in Plainchant Masses for the Dead* (Basel, “International Medieval-Renaissance Music Conference”, 05.07.2019)
- [mede-organisatie van het colloquium] “Grief and the Arts in the West from the Middle Ages to the 21st Century” (Leuven, KU Leuven, 28.11-01.12.2019)

2.3.2. According to Antwerp, Reformed to Rome: Music, Liturgies, and Identities in the Bishopric of Antwerp (1559–1801)

Financiering: FWO

Promotor: David Burn

Projectverantwoordelijke: Marianne Gillion

Periode: 1.10.2018-30.09.2021

In het Europa van de Contrareformatie vormden liturgie en rituelen de fundamentele voor de religieuze identiteit van instellingen, steden en regio's. Hoe de liturgie klonk, werd toen in grote mate bepaald door het gregoriaans, een essentieel onderdeel van de eredienst in alle lagen van de maatschappij. Toch is er weinig onderzoek verricht naar het gregoriaans in de zestiende tot de achttiende eeuw en naar de rol die deze gezangen speelden in de totstandkoming en verspreiding van katholieke identiteiten.

Dit project, dat voortbouwt op de resultaten van *Singing the Liturgy after the Council of Trent: An examination of early modern Antwerp*, wil dit hiaat helpen opvullen door de productie en de uitvoeringspraktijk van gregoriaans in de belangrijkste instellingen van het bisdom Antwerpen voor deze periode te bestuderen: de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal en de Sint-Jacobskerk. Het muzikaal bronnenmateriaal dat wordt ontgonnen, zal een nieuw licht werpen op de oorsprong van de religieuze hervormingen in Antwerpen. De eigenheid van liturgische praktijken, die een afspiegeling waren van institutionele identiteiten, zal zowel op tekstueel als muzikaal vlak onderzocht worden via studie van de viering van belangrijke heiligen en feestdagen. De uitvoeringspraktijk van de gregoriaanse liturgie zal worden gereconstrueerd in relatie tot de fysieke ruimte van de kathedraal en de Sint-Jacobskerk, met de bedoeling beter te begrijpen hoe liturgieën na het Concilie van Trente werden vormgegeven, uitgewerkt en beleefd.

Vanuit deze casus zal het project ook een breder, vernieuwend perspectief bieden op de algemene rol van liturgisch gregoriaans in de totstandkoming en vormgeving van identiteiten. Op die manier zal het project ook steunen op en bijdragen aan multidisciplinaire onderzoeksprojecten over liturgische en religieuze hervormingsbewegingen.

Voortgangverslag voor 2019

In 2019 werd gefocust op de drie hoofdthema's van het project: de productie, de praktijk en de uitvoering van het gregoriaans in het bisdom Antwerpen (1559-1801):

- > de projectverantwoordelijke toonde aan dat het *Processionale Antverpiense* (1574) de enig overgebleven bron is van de laatmiddeleeuwse zangtraditie van de kathedraal. Een vergelijking

met latere edities liet zien dat een deel van het repertoire in latere drukken is overgeleverd en gewijzigde opvattingen over religieuze identiteit in het Aartsbisdom Mechelen blootlegt. Met Park Collegium werden gezangen uit deze bundels uitgevoerd en opgenomen. De opnames werden gebruikt tijdens een paper voor de Renaissance Society of America en tijdens de Miraeuslezing (Antwerpen);

- > bij archiefonderzoek in het Museum Plantin-Moretus werd een niet gecatalogiseerd, handgeschreven erratablad bij het *Graduale Romanum* (Plantin, 1599) ontdekt, mogelijk het eerste in zijn soort. Een analyse toonde aan dat de editie in meerdere versies bestaat en legde de herkomst van twee exemplaren bloot (respectievelijk de kopie voor de kathedraal en het presentatie-exemplaar voor de opdrachtgever);
- > een casestudy werd opgestart betreffende de liturgie rond de Zeven Smarten van Maria, een thema dat in Antwerpen maatschappelijk van groot belang was en de verbindingen tussen religieuze, politieke en burgerlijke identiteiten markeert.

Verdere activiteiten omvatten publicaties (cfr. infra), onderwijsopdrachten (de cursus *Capita Selecta. Muziek en Drukcultuur in het Vroegmoderne Europa*), de start van een onderzoeksblog en medewerking aan de voorbereiding van de “Medieval and Renaissance Music Conference” in 2020.

Publicaties

- “Retrofitting Plainchant: The Incorporation and Adaptation of ‘Tridentine’ Liturgical Changes in Italian Printed Graduals, 1572–1653”, *The Journal of Musicology*, 36/3, p. 331-369.
- “The printed edition”, *Early Music*, 47/4, p. 1-3.
- “Editorial endeavours: Plainchant revision in early modern Italian printed graduals”, in *Plainsong and Medieval Music* 29/1, 51-80.

Lezingen en presentaties

- *Conciliating the Counter Reformation: The Plantin Processionals of 1574 and 1602* (Toronto, “Renaissance Society of America Annual Conference”, 19.03.2019)
- [Miraeus Lecture] *Paradigmatic Prints and Particular Performances: Music, Liturgies, and Identities in Early Modern Antwerp* (in samenwerking met Park Collegium o.l.v. S. Bull) (Antwerpen, Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, 27.03.2019)
- *Musical Proofreading at an Early Modern Printing House: The Case of the Graduale Romanum (Antwerp: Officina Plantiniana, 1599)* (Basel, “International Medieval-Renaissance Music Conference”, 03.07.2019)
- *Musical Proofreading at a Counter-Reformation Printing House: The Case of the Graduale Romanum (Antwerp: Officina Plantiniana, 1599)* (Manchester, “Royal Musical Association 55th Annual Conference”, 11-13.09.2019)
- *Grieving with the Virgin of Sorrows in early modern Antwerp: Musical liturgies and civic identities* (Leuven, “Grief and the Arts in the West from the Middle Ages to the 21st Century” [colloquium KU Leuven], 28.11.2019)

2.3.3. Inventarisatie van antifonaria bewaard in Vlaanderen

Financiering: Vlaamse Gemeenschap, KU Leuven, Alamire Foundation

Projectverantwoordelijke: Bart Demuyt, David Burn

Projectmedewerkers: Inga Behrendt, Kate Helsen, Sarah Ann Long

Tijdschema: 2009-

Vlaanderen was in de middeleeuwen één van de dichtstbevolkte en meest geletterde regio's van Europa, rijk aan abdijen, begijnhoven, conventen en kloosters. Deze religieuze instellingen hebben gedurende eeuwen het gregoriaans gecultiveerd en zichzelf en anderen van muziekhandschriften voorzien. Alhoewel vele codices verloren zijn gegaan, blijft het corpus aan Vlaamse gregoriaanse manuscripten dat vandaag in bibliotheken in binnen- en buitenland wordt bewaard, zowel kwantitatief als kwalitatief indrukwekkend. Ondanks de rijkdom aan materiaal ontbreekt het echter aan een goed overzicht van de gregoriaanse handschriften in Vlaanderen.

Via de inventarisatie van de handgeschreven antifonaria tot 1800 wordt getracht aan deze lacune te remediëren. Antifonaria zijn boeken die het gregoriaans voor het officie of getijdengebed bevatten. Op basis van hun repertoire vormen deze omvangrijke bronnen een bijzonder representatieve graadmeter voor de bijdrage van de regio aan het gregoriaans. Het project heeft tot doel het gregoriaans erfgoed in Vlaanderen een sterkere en internationale uitstraling te geven. Zowel voor, tijdens als na de bloeiperiode van de Vlaamse polyfonie bleef het gregoriaans immers als een constante aanwezig in het Vlaamse muziekleven en leverde het een belangrijke bijdrage tot het repertoire dat op Europese schaal weerklinkt.

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en in samenwerking met verschillende partners (CEMPER, Universiteitsbibliotheek Gent, lokale archieven en bibliotheken, ...) worden deze handschriften via inventarisatie, publicaties, lezingen, concerten en een tentoonstelling ontsloten voor zowel specialisten in de musicologie en de archief- en bibliotheeksector, als voor het ruimere cultureel geïnteresseerde publiek.

Met Brepols Publishers (Turnhout) werd een akkoord gesloten voor het publiceren van een reeks wetenschappelijke catalogi van antifonaria, waarvan de eerste drie delen de in Vlaanderen bewaarde manuscripten in kaart zullen brengen. Hierbij worden de internationaal gangbare standaarden voor het ontsluiten van handschriften gehanteerd.

In 2015 verscheen het eerste deel dat de beschrijvingen bevat van manuscripten in Averbode, Tongeren, Gent, Geel en Dendermonde. Het tweede volume zal de manuscripten uit Affligem, Bilzen, Bornem, Grimbergen, Hasselt, Kortrijk, Mechelen, Heverlee, Tongerlo en Westmalle ontsluiten en is voorzien voor 2020. De digitalisering met het ADL van gregoriaans, zoals de handschriften van het norbertinessenklooster van Gempe (zie punt 1.1.1), kadert in dit project, waarvan het onderzoeksluik dankzij het project *The Sound of Music* vanaf 2020 zal worden geïntensifieerd.

2.4. NOTATIE EN UITVOERINGSPRAKTIJK VAN POLYFONIE UIT DE MIDDELEEUWEN EN RENAISSANCE

2.4.1. Rethinking Mensural Notation: Composition, Transmission, and Performance

Financiering: FWO

Promotor: David Burn

Projectverantwoordelijke: Paul Kolb

Periode: 01.10.2019 – 30.09.2022

Muzieknotatie diende historisch gezien om informatie over de uitvoering van composities over te dragen. In de decennia rond 1500 getuigen muziekbronnen van een complex proces van handschriftelijke overlevering, waardoor de notatie aanzienlijk veranderde. Dit is reeds langere tijd een aandachtspunt binnen de musicologie, waarbij onderzoekers compositiestemmata hebben opgesteld die de relaties tussen de bronnen in kaart brengen. De overleveringsprocessen, in de eerste plaats van de notatie zelf, zijn daarentegen onderbelicht gebleven. Bij het kopiëren van composities lijken de schrijvers een grote mate van zelfbeschikking te hebben gehad, waardoor de notatie op basis van lokale behoeften is veranderd, maar slechts zelden weten we precies om welke veranderingen het gaat.

Dit project richt zich op aspecten van de notatie waarvan de precieze implicaties onbekend zijn: ligaturen, niet-fugatische canons of de spatiëring van noten en rusttekens. Mede door hun dubbelzinnigheid hebben deze aspecten na 1500 hun betekenis verloren en zijn ze vervangen door een systeem dat minder ruimte biedt voor subtiliteit. Door onderzoek naar deze aspecten in relatie tot hun muziektheoretische context wordt nieuw licht geworpen op deze aanpassingen die de muzikale betekenis en uitvoering van composities uit de renaissance hebben beïnvloed.

Publicaties

- [ed. met Andrea Lindmayr-Brandl] *Gaspar van Weerbeke: New Perspectives on his Life and Music*, Turnhout: Brepols Publishers, 2019 [ook beschikbaar als *open access* publicatie: <https://www.brepolonline.net/action/showBook?doi=10.1484%2FM.EM-EB.5.117281&>].
- [met Andrea Lindmayr-Brandl] "Introduction", in P. Kolb en A. Lindmayr-Brandl, *o.c.*, p. 21-31.
- "A New Mass and its Implications for Gaspar's Late Mass Style", in P. Kolb en A. Lindmayr-Brandl, *o.c.*, p. 205–23.
- "Structure and Context in Fifteenth-century Bilingual Motets", *Musica Disciplina*, 61, p. 17-63.

Lezingen en presentaties

- *Taktus und Abstand in der Mensuralnotation* (Regensburg, "Internationaler Workshop. Mehr als berührende Musik: Musizierpraktiken in Mittelalter und Früher Neuzeit", 12-13.01.2019)
- *Composers, Scribes, Performers: Agency in Mensural Notation ca. 1500* (Londen, "7th Biennial Conference of the Music and Philosophy Study Group", 11-12.07.2019)
- *Ligatures and Musical Meaning* (Basel, "International Medieval-Renaissance Music Conference", 03.07.2019)

1. PUBLICATIELIJST

D. Burn, [recensie] "Hearing the City in Early Modern Europe" edited by Tess Knighton and Ascensión Mazuela-Anguita", *EuropeNow* [online journal].

Open access:

<https://www.europenowjournal.org/2019/04/04/hearing-the-city-in-early-modern-europe-edited-by-tess-knighton-and-ascension-mazuela-anguita/>

D. Burn en R. DeFord, "A Recently Discovered Source for Henricus Isaac's Mass Propers: Transmission and Scribal Initiative in Brno, City Archive, MS 14/5", in S. Gasch, M. Grassl, e.a., *Henricus Isaac (c.1450/5-1517): Composition – Reception – Interpretation*, Wien: Hollitzer Verlag, 2019 (*Wiener Forum für ältere Musikgeschichte*, 11), p. 65-104.

D. Burn en B. Demuyt (ed.), [Het Mechels Koorboek. Facsimile], Leuven: Alamire Foundation, 2019 (D. Burn en B. Demuyt (ed.), *Leuven Library of Music in Facsimile*, 3).

D. Burn, G. McDonald, e.a. (ed.), *Music and Theology in the European Reformations*, Turnhout: Brepols Publishers, 2019 (*Epitome musical*).

D. Burn en G. McDonald, "Music, Theology, and the European Reformations", p. 25-32.

D. Burn en G. McDonald, "Leonhard Paminger's Public Image", p. 255-282.

D. Burn en H. Meconi (ed.), *The Mechelen Choirbook. Study. Het Mechels Koorboek. Studie*, Leuven: Alamire Foundation – Antwerpen: Davidsfonds Uitgeverij, 2019 (D. Burn en B. Demuyt (ed.), *Leuven Library of Music in Facsimile*, 3).

D. Burn en B. Demuyt, "Foreword", p. 8-9 [=] "Woord vooraf", p. 226-227.

S. Bull, "Work discussion 3: Pierre de la Rue, *Missa Conceptio tua*", p. 91-103 [=] "Werkbespreking 3: Pierre de la Rue, *Missa Conceptio tua*", p. 317-330.

D. Burn, "Work discussion 5 : Pierre de la Rue, *Missa de sancta cruce*", p. 117-129 [=] "Werkbespreking 5 : Pierre de la Rue, *Missa de sancta cruce*", p. 345-358.

D. Burn en Z. Saunders, *Journal of the Alamire Foundation*, 11/1-2, 2019.

Open access: <https://www.brepolonline.net/toc/jaf/2019/11/1-2>

D. Burn en Z. Saunders, "Introduction", p. 9-11.

B. Demuyt, *Laudatio on the occasion of the award of the doctorate honoris causa to Abdel Rahman el Bacha [KU Leuven – 4/2/2019]*.

Online multimedia: https://www.youtube.com/watch?v=ZpJEZHf_g04

P. Bergé en B. Demuyt, *Laudatio pour M. Abdel Rahman El Bacha. Octroyé à Leuven le 4 février 2019 par Professeur Pieter Bergé et M. Bart Demuyt, promoteurs docteur honoris causa.*

<https://www.kuleuven.be/communicatie/congresbureau/evenementen/patroonsfeest/bio-eredoctors/laudatios/2019%20Laudatio%20Abdel%20Rahman%20El%20Bacha.pdf>

B. Demuyt, e.a. (ed.), *Laus Polyphoniae, 16-25 augustus 2019. Maria van Bourgondië*, Antwerpen: AMUZ (Festival van Vlaanderen - Antwerpen), 2019.

Open access: <https://www.amuz.be/nl/archief-laus-polyphoniae/>

B. Demuyt, "Introductie", p. 25-26 [=] "Introduction", p. 27-28.

B. Demuyt, e.a. (ed.), *Passie van de Stemmen. 19/05 – 12/05/2019*, Leuven: Alamire Foundation, 2019.

- B. Demuyt, "Woord vooraf", p. 2-3.
- A. Kelders, "Teatro spirituale. Boete en vasten in Rome rond 1610", p. 20-23.
- B. Demuyt en D. Burn, *The Library of Voices: geen bib, maar het modernste labo om polyfone muziek te analyseren* [Universiteit van Vlaanderen - KU Leuven].
 Online multimedia: <https://www.universiteitvanvlaanderen.be/podcasts/httpablevenuvvllibsyncom-library-voices-geen-bib-maar-het-modernste-labo-om-polyfone-muziek-te-analyseren/>
- M. Gillion, "The printed edition", *Early Music*, 47/4, p. 1-3.
- M. Gillion, "Retrofitting Plainchant: The Incorporation and Adaptation of 'Tridentine' Liturgical Changes in Italian Printed Graduals, 1572–1653", *The Journal of Musicology*, 36/3, p. 331-369.
- P. Kolb, "Structure and Context in Fifteenth-century Bilingual Motets", *Musica Disciplina*, 61, p. 17-63.
- A. Lindmayr-Brandl en P. Kolb (ed.), *Gaspar van Weerbeke: New Perspectives on his Life and Music*, Turnhout: Brepols Publishers, 2019 (*Epitome musical*).
 Open access: <https://www.brepolonline.net/action/showBook?doi=10.1484/M.EM-EB.5.117281>
- A. Lindmayr-Brandl en P. Kolb, "Introduction", p. 21-31.
- G. McDonald, "Gaspar van Weerbeke as a Member of the Burgundian Chapel", p. 79-85.
- P. Kolb, "A New Mass and its Implications for Gaspar's Late Mass Style", p. 205-223.
- R. Ali, T. van Waterschoot, e.a., "Using partial a priori knowledge of relative transfer functions to design an MVDR beamformer for a binaural hearing assistive device with external microphones", in: *Proceedings of the 23rd International Congress on Acoustics. Presented at the 23rd International Congress on Acoustics (ICA), Aachen, Germany, 09 Sep 2019-13 Sep 2019*, Berlin: Deutsche Gesellschaft für Akustik, 2019.
 Open access: <https://publications.rwth-aachen.de/record/767416>
- N. Antonello, T. van Waterschoot, e.a., "Joint Acoustic Localization and Dereverberation Through Plane Wave Decomposition and Sparse Regularization", *IEEE-ACM Transactions on Audio Speech and Language Processing*, 27/ 2, p. 1893-1905.
 Open access: doi: 10.1109/TASLP.2019.2933047
- S. Devleminck, T. van Waterschoot, e.a., "Multi-viewpoint Strategies: Ambisonic Auralization and Localization through Walking and Listening as Places of Negotiation in Conditions of Hybridity and Change", in *Proceedings of the 25th International Symposium on Electronic Art. Presented at the 25th International Symposium on Electronic Art ISEA, Asia Culture Center Gwangju Korea*, Seoul: Asia Culture Center, 2019, p. 99-105.
 Open access: <http://www.isea-archives.org/proceedings-catalogue/>
- D. Tang, T. van Waterschoot, e.a., "Supervised Contrastive Embeddings for Binaural Source Localization", in: *Proceedings of the IEEE Workshop on Applications of Signal Processing to Audio and Acoustics (WASPAA 2019), New Paltz, NY, USA, 20 Oct 2019-23 Oct 2019*, New Paltz: WASPAA, 2019.

2. LEZINGEN & PRESENTATIES

- [Regensburg (DE) – 12-13.01] "Internationaler Workshop. Mehr als berührende Musik: Musizierpraktiken in Mittelalter und Früher Neuzeit"
 P. Kolb: *Taktus und Abstand in der Mensuralnotation*

[Toronto (CA) – 17-19.03] “Renaissance Society of America Annual Conference”
M. Gillion: *Conciliating the Counter Reformation: The Plantin Processionals of 1574 and 1602*

[Antwerpen (BE) – 04.04] KU Leuven Campus Carolus – Universiteit Derde Leeftijd
B. Demuyt: *Een muzikaal kruispunt tussen heden en verleden*

[Antwerpen (BE) – 27.04] Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience: “Miraeus Lecture”, georganiseerd door de Vlaamse Werkgroep Boekgeschiedenis en de Vereniging van Antwerpse Bibliofielen
M. Gillion, *Paradigmatic Prints and Particular Performances: Music, Liturgies, and Identities in Early Modern Antwerp* [in samenwerking met Park Collegium o.l.v. S. Bull]

[Gent (BE) – 06.05] Universiteit Gent – cursus “Kunstenbeleid en museumkunde” (titularis: M. Sellink)
B. Demuyt: gastcollege

[Gent (BE) – 14.05] “Symposium on Audio Research and Practice in Belgium”
T. van Waterschoot: *The Library of Voices: an interdisciplinary research venue in Leuven*

[Berkeley (CA) – 31.05-01.06] “Hard Songs Conference”
D. Burn: *Mixed-Mode Multiple Chant Settings*

[Hannover (DE) – 12.06-14.06] “Maximilian I. (1459–1519) und die Musik in Europa: Reale Präsenz vs. virtuelle Kommunikation”
D. Burn: *Maximilian’s Musical Endowments*

[Basel (CH) – 03-06.07] “International Medieval-Renaissance Music Conference”
D. Burn: *Manuscripts Lost and Found: Updating the Census-Catalogue*
M. Gillion: *Musical Proofreading at an Early Modern Printing House: The Case of the Graduale Romanum (Antwerp: Officina Plantiniana, 1599)*
P. Kolb: *Ligatures and Musical Meaning*
M. Wendling: *Disinterring the Requiem: Layers and Variants in Plainchant Masses for the Dead*

[Londen (UK) – 11-12.07] “7th Biennial Conference of the Music and Philosophy Study Group”
P. Kolb: *Composers, Scribes, Performers: Agency in Mensural Notation ca. 1500*

[Asnières-sur-Oise (FR) (Fondation Royaumont) – 15-16.07] “Séminaire Abbatale Sonore et virtuelle de #Royaumont”
B. Demuyt en R. Knoops: lezing / presentatie van de Library of Voices en de Alamire Sound Labs

[Manchester (UK) – 11.09-13.09] “Royal Musical Association 55th Annual Conference”
M. Gillion: *Musical Proofreading at a Counter-Reformation Printing House: The Case of the Graduale Romanum (Antwerp: Officina Plantiniana, 1599)*

[Boom (BE) – 22-23.10] “Face [Foundation for Audiovisual Commerce & Engineering] Seminar Sessions”
R. Knoops en T. van Waterschoot: *Norbertuspoort* [presentatie van de Library of Voices en de Alamire Sound Labs]

[Leuven (BE) – 5.11] Rotary Club Leuven

B. Demuyt: *Onderzoek en valorisatie van de 15de- en 16de-eeuwse polyfonie*

[Tokio (JP) – 12.11] “Third KU Leuven Seminar on Innovation, Research & Development”

B. Demuyt: *Polyphonic Early Music and Technology*

[Antwerpen (BE) – 19.11] Vereniging Vlaamse Academici

B. Demuyt: *Een muzikaal kruispunt tussen heden en verleden*

[Stockholm (SE) – 27-29.11] “Media Matter: Media-Archaeological Research and Artistic Practice”

R. Knoops: *Cylindrical Anamorphosis, Seventeenth Century Mixed Reality Engine*

[Leuven (BE) – 28.11-01.12] “Grief and the Arts in the West from the Middle Ages to the 21st Century”

M. Gillion: *Grieving with the Virgin of Sorrows in early modern Antwerp: Musical liturgies and civic identities*

[Brussel (BE) – 13.12] “Spatial 3D Sound” [Stereopsia Thematic Conference]

R. Knoops en T. van Waterschoot: presentatie van de Library of Voices en de Alamire Sound Labs

Daarnaast participeerde de Alamire Foundation ook aan diverse andere wetenschappelijke en culturele activiteiten en evenementen op internationaal niveau, met name in Asnières-sur-Oise (“Philippe de Vitry”, seminarie georganiseerd door de Fondation Royaumont – Bart Demuyt), Berlijn (“3IT Summit” – Rudi Knoops) en Parijs (“Fédération des Ensembles Vocaux et Instrumentaux Spécialisés” – Bart Demuyt).

Als bestuurder en coördinator voor de Benelux en het Verenigd Koninkrijk nam Bart Demuyt ook deel aan de conferenties en vergaderingen van REMA (Early Music Network) in York en Parijs/Asnières-sur-Oise (Philharmonie de Paris en Fondation Royaumont). Hij was juryvoorzitter van de *York Early Music International Young Artists Competition* en gaf toespraken bij de inauguratie van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering in Italië met de opening van de tentoonstelling *L’arte musicale della polifonia fiamminga – un’esperienza multimediale* in Rome (zie punt 2.2.2) en van de tentoonstelling *Da Tiziano a Rubens* met het openingsconcert van het Sollazzo Ensemble in Venetië (Palazzo Ducale, 04.09). Verder vertegenwoordigde hij de Alamire Foundation tijdens evenementen, concerten en werkbezoeken in binnen- en buitenland (Amsterdam, Berlijn, Londen, Parijs, Praag, Talant (Dijon) en York).

3. PERSWEERKLANK (selectie)

Alamire Foundation, i.s.m. Erfgoedcel Leuven

Alamire Foundation en de Library of Voices: interview met B. Demuyt n.a.v. de Erfgoeddag (28.04)

<https://vimeo.com/331186773>

AMUZ seizoenskrant

“Wij leven in een opeenstapeling van hypothesen”. Een gesprek met M. Sellink en B. Demuyt (jg. 10/3, p. 4-5)

<https://issuu.com/amuzantwerpen/docs/amuz-najaarskrant-2019-issuu>

Architectura

Historisch poortgebouw omgetoverd tot hoogtechnologische muziekbibliotheek

<https://architectura.be/nl/nieuws/30536/historisch-poortgebouw-omgetoverd-tot-hoogtechnologische-muziekbibliotheek>

Cartoon-Productions

Sollazzo Ensemble bijt spits af met unieke cd-release van Leuven Chansonnier

<https://cartoon-productions.be/sollazzo-ensemble-bijt-spits-af-met-unieke-cd-release-van-leuven-chansonnier-2/>

Hoe klonken de Bourgondiërs? Ontdek het op Laus Polyphoniae 2019!

<https://cartoon-productions.be/hoe-klonken-de-bourgondiers-ontdek-het-op-laus-polyphoniae-2019/>

Chicago television: WTTW – Chicago PBS

Rediscovered 15th Century Songbook Produces ‘New’ Songs

<https://news.wttw.com/2019/01/10/rediscovered-15th-century-songbook-produces-new-songs>

De Standaard

Oud partiturenboekje blijkt schat aan muziek (verschenen op 10.07)

“De hoofse liefde is niet saai” (verschenen op 16.08)

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Spitzenkunst in Flandern

<https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/buehne-und-konzert/marienmessen-aus-der-renaissance-werden-wieder-gespielt-16343139.html>

Gazet van Antwerpen

“Dat partiturenboekje was als een koft vol nooit eerder getoonde Rubenstekeningen” (verschenen op 09.07)

Giornale della Musica

Laus Polyphoniae per Maria di Borgogna

<https://www.giornaledellamusicait/recensioni/laus-polyphoniae-maria-di-borgogna>

<https://www.giornaledellamusicait/recensioni/messe-mottetti-e-chanson-conclusione-del-festival-di-musica-antica-di-anversa>

Het Laatste Nieuws

Van graansilo naar geluidsbibliotheek (verschenen op 23.07)

Het Nieuwsblad

“De partituren zijn als nooit eerder getoonde tekeningen van Rubens” (verschenen op 09.07)

Kan Kol Hamusika [Radio – Israël]

Treasure of the past (uitzendingen in juli en augustus)

Klara

Klara@Laus Polyphoniae: radio-uitzending (17.08) met, onder andere, interviews met W. Becu, E. De Maesschalck, B. Demuyt, J. Haemers en openingsconcert van het festival door Sollazzo Ensemble

Knack

Maria, Maria!: interview met B. Demuyt (verschenen op 07.08)

Lady Di zonder de paparazzi: 'Maak van Maria Van Bourgondië vooral geen feministisch icoon' (verschenen op 20.08)

KU Leuven

'Library of Voices' ontraadselt eeuwenoud muziekerfgoed: interview met B. Demuyt

<https://nieuws.kuleuven.be/nl/2019/library-of-voices-ontraadselt-eeuwenoud-muziekerfgoed>

KU Leuven

In een nieuwe rubriek op haar website brengt de universiteit succesvol KU Leuven onderzoek onder de aandacht. In december 2019 werd een rubriek gewijd aan de werking van de Alamire Foundation onder de titel: *Toonaangevend onderzoek naar onze muziekgeschiedenis*

<https://www.kuleuven.be/onderzoeksverhalen/onderzoek-naar-onze-muziekgeschiedenis>

New York Classical Review

Cappella Pratensis serves up a Dutch treat with epic Obrecht mass

<https://newyorkclassicalreview.com/2019/10/capella-pratensis-serves-up-a-dutch-treat-with-epic-obrecht-mass/>

ROB TV

Van graansilo tot hoogtechnologisch muzieklab: de Norbertuspoort in Abdij van Park

<https://www.robtv.be/nieuws/van-graansilo-tot-hoogtechnologisch-muzieklab-de-norbertuspoort-in-abdij-van-park-84173>

Visit Leuven

Van graanschuur tot Onroenderfgoedprijs

<https://www.visitleuven.be/nl/abdijvanpark/nieuws-en-verhalen-uit-abdij-van-park/norbertuspoort-library-of-voices>

VRT NWS

Leuven Chansonnier

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/06/25/leuven-chansonnier-unieke-plaat-met-polyfone-muziek/>

Laus Polyphoniae

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/08/20/laus-polyphoniae-roemt-culturele-hoogtijdagen-van-maria-van-bour/>

1. RAAD VAN BESTUUR EN ALGEMENE VERGADERING

1.1. Raad van bestuur

De Raad van bestuur bestond in 2019 uit Bart DE MOOR (voorzitter), Herman BAETEN (penningmeester, vertegenwoordiger Musica vzw), Bart RAYMAEKERS (lid, vertegenwoordiger KU Leuven), David BURN (lid), Paul CRAENEN (lid), Els LAGROU (lid) en Elise SIMOENS (lid). De Raad van bestuur vergaderde in 2019 viermaal (op 21 maart, 5 juni, 25 september en 18 december), om toezicht te houden op het Dagelijks bestuur en om het algemeen beleid van de vzw uit te tekenen.

1.2. Algemene vergadering

De Algemene vergadering bestond uit de leden van de Raad van bestuur en Katelijne SCHILTZ, Paul TRIO, Els T'SEYEN en Marc VERVENNE. De statutaire Algemene vergadering kwam samen op 21 maart 2019, keurde het jaarverslag en financieel verslag goed en gaf tevens kwijting aan de bestuurders.

1.3. Goed bestuur

De Raad van bestuur gaf aan de directie de opdracht de nodige stappen te zetten ter voorbereiding van een statutenwijziging van de organisatie conform het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen. De aangepaste statuten en het daarbij horende intern reglement (het vroegere huishoudelijk reglement) zullen in de loop van 2020 stapsgewijs ter bespreking en goedkeuring aan de bestuursorganen worden voorgelegd. Daarbij wordt rekening gehouden met de principes van goed bestuur zoals gepreciseerd door de Vlaamse overheid. De vooropgestelde bepalingen van deze principes zullen in deze documenten hun neerslag vinden.

2. DAGELIJKS BESTUUR EN WERKING

2.1. Dagelijks bestuur

De leiding en het Dagelijks bestuur van de Alamire Foundation waren in 2019 in handen van Algemeen directeur Bart DEMUYT. Gemiddeld twee keer per maand was er overleg tussen de directie en de voorzitter en elk kwartaal zijn de cijfers voorgelegd en besproken met de penningmeester.

2.2. Financiële commissie

Aanvullend werd aanvang 2018 in de schoot van de Raad van bestuur een financiële commissie in het leven geroepen, bestaande uit penningmeester Herman BAETEN, Els LAGROU en Bart DEMUYT, uitgebreid met Anouk STULENS (Operationeel directeur per 1 oktober), om op geregelde basis

financieel advies te geven. De financiële commissie kwam in 2019 vijfmaal samen (op 25 mei, 4 juni, 14 augustus, 23 oktober en 9 december). Deze commissie doet ook dienst als remuneratiecommissie.

2.3. Directieoverleg en opvolging

Er werd een directieoverleg in het leven geroepen dat wekelijks de lopende zaken bespreekt en de lopende opdrachten en resultaten opvolgt. Alle medewerkers van de Alamire Foundation rapporteerden hun activiteiten in op regelmatige basis georganiseerde stafvergaderingen.

2.4. Representaties

De Algemeen directeur vertegenwoordigde de Alamire Foundation in de Algemene vergadering van CEMPER (de fusie van Resonant en Het Firmament), in de Deelraad Erfgoed van de Stad Leuven, de werkgroep en taskforce Podiumkunstensite van de Stad Leuven en in verschillende commissies verbonden aan instellingen zoals de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en Kunsten (werkgroep muziek en wetenschap), het Departement Kunsten en Erfgoed Vlaanderen (als voorzitter van de Adviescommissie Kunsten en lid sectoraal kunstenuitvoerend overleg bovenbouw kunsten), de Contius stichting (artistieke raad), 30CC (artistieke raad middagconcerten), het Ruusbroecgenootschap (Universiteit Antwerpen), LUCA School of Arts en de HoGent. Daarnaast zetelt hij in het directiecomité, de Raad van bestuur en de Algemene vergadering van Festival van Vlaanderen (SV-koepel), REMA (Réseau Européen de Musique Ancienne), Musica (Impulscentrum voor Muziek) en ROB TV Leuven.

Als directeur van de Alamire Foundation maakte hij deel uit van conferenties/officiële werkbezoeken in Wenen (delegatie van de Commissie voor Cultuur van het Vlaams Parlement - januari), Rome (inauguratie van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering – februari), York (REMA conferentie – maart & International Artists Competition – juli), Royaumont (conferentie “Philippe de Vitry” – maart, conferentie innovatie en nieuwe media – juli & REMA conferentie – december), Amsterdam (Concertgebouworkest – april & Erasmusprijs – december), Berlijn (Project Ockeghem – mei), Dijon (Talant) (Festival Huelgas – juni), Parijs (conferentie “Févis” – juni), Venetië (inauguratie tentoonstelling – september), Ambronay (voorstelling Leuven Chansonier – september), Praag (Vlaamse vertegenwoordiging – september) en Tokio (lezing en voorstelling Leuven Chansonier – november).

De Operationeel directeur is lid van de Algemene vergadering van Herita vzw, secretaris in de Raad van bestuur van INTACH België vzw (Indian National Trust for Art and Cultural Heritage) en lid van het adviescomité aan de Raad van bestuur van M Museum Leuven.

3. PERSONEEL

3.1. Personeel

Sinds de indiensttreding van Bart DEMUYT als directeur in 2008 neemt de vzw Alamire Foundation rechtstreeks personeelsleden in dienst. De personeelsdossiers van de vzw Alamire Foundation worden beheerd door het sociaal secretariaat Prato.

In 2019 werden vier nieuwe, voltijdse medewerkers aangeworven, wat het VTE op 6,95 (laatste kwartaal 2019) bracht:

- > Lieze Depuydt, stafmedewerker valorisatie
- > Maarten Vanderlinden, stafmedewerker documentatie
- > Rudi Knoops, stafmedewerker media, technologie en innovatie
- > Anouk Stulens, operationeel directeur

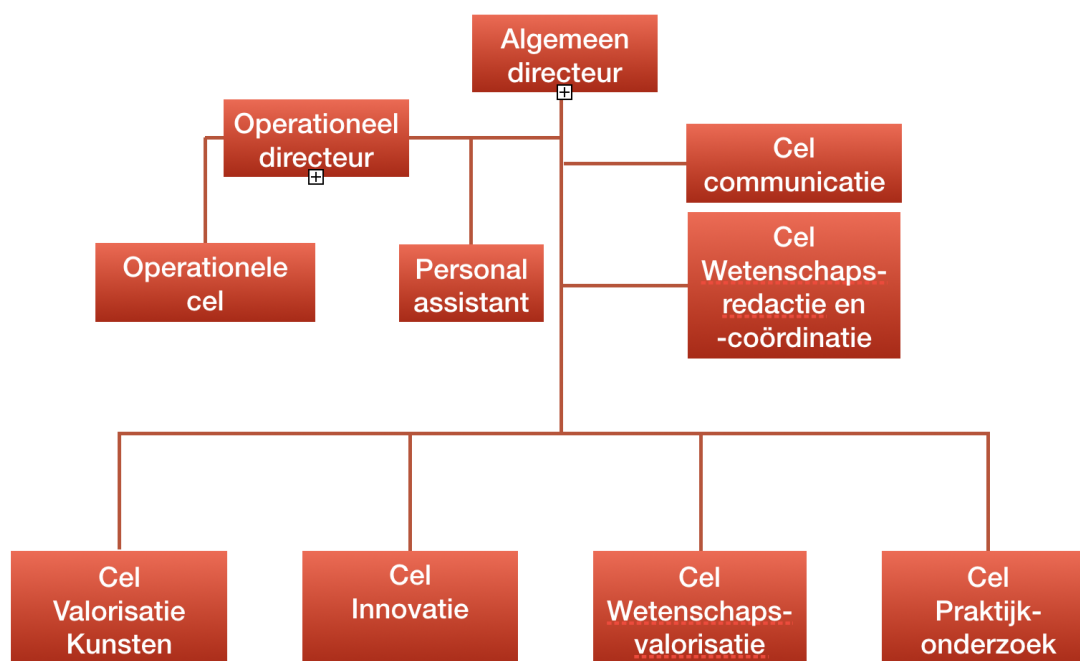
In december werden drie bijkomende vacatures gelanceerd voor de functies:

- > stafmedewerker wetenschapsredactie en -coördinatie
- > stafmedewerker communicatie
- > personal assistant

De drie vacatures stellen een indiensttreding in 2020 met voltijdse contracten voor onbepaalde duur voorop.

3.2. Organigram

In de vergadering van de Raad van bestuur dd. 18 december 2019 werd een vernieuwd organigram van de vzw goedgekeurd in functie van de nieuwe aanwervingen.

3.3. Wetenschappelijk medewerkers en research associates

Een deel van de medewerkers die, hetzij via individuele mandaten, hetzij via onderzoeksprojecten van de KU Leuven of van het FWO-Vlaanderen, verbonden zijn aan de Alamire Foundation, zijn personeelslid van de KU Leuven. De personeels- en loonadministratie berust voor hen bij de Personeelsdienst van de KU Leuven. Er is een basisovereenkomst per convenant vastgelegd en de Raad van bestuur van de Alamire Foundation legt jaarlijks de rekeningen neer bij de universitaire overheid, samen met het jaarverslag.

In het organigram van de KU Leuven, Onderzoeksgroep Musicologie, zijn alle medewerkers van de Alamire Foundation vzw opgenomen. Sinds 2012 kent de Alamire Foundation de functie van "research associate" toe aan onderzoekers die nauw met het studiecentrum verbonden zijn.

3.4. Overzicht van de personen verbonden aan de Alamire Foundation

Stand van zaken april 2020

Nicholas BLEISCH: wetenschappelijk medewerker
Stratton BULL: stafmedewerker
David BURN: hoogleraar
Bart DEMUYT: algemeen directeur
Lieze DEPUYDT: stafmedewerker
Henry DRUMMOND: wetenschappelijk medewerker
Marianne GILLION: wetenschappelijk medewerker
Rudi KNOOPS: stafmedewerker
Paul KOLB: wetenschappelijk medewerker
Pieter MANNAERTS: stafmedewerker
Ryan O'SULLIVAN: wetenschappelijk medewerker
Klaartje PROESMANS: stafmedewerker
Jo SANTY: financieel en logistiek medewerker
Anouk STULENS: operationeel directeur
Aletheia VANACKERE: contractueel wetenschappelijk medewerker
Maarten VANDERLINDEN: stafmedewerker
An VERBEECK: personal assistant
Miriam WENDLING: wetenschappelijk medewerker
Sophie WILLEMS: stafmedewerker

Alamire Foundation research associates

Serafina BECK
Inga BEHRENDT
Vicente CHAVARRIA
Peter DE LAURENTIIS
Kate HELSEN

Ann KELDERS
Sarah Ann LONG
Grantley MCDONALD
Emiko SAKAI
Asami SAKIMOTO
Lynda SAYCE
Karin STRINNHOLM LAGERGREN
Emily THELEN

Senior Fellowship

Herbert KELLMAN

Sometime Fellows en Senior Fellows

Barbara HAGGH
Karl KUEGLE
Keith FALCONER
Joshua RIFKIN
Adam GILBERT

General editors Journal of the Alamire Foundation

David BURN (oktober 2009-)
Sarah Ann LONG (oktober 2015-)
Katelijne SCHILTZ (2008-2015)

General editors Leuven Library of Music in Facsimile

David BURN (2017-)
Bart DEMUYT (2017-)

Geaffilieerde onderzoekers (Departement Elektrotechniek KU Leuven)

Bart DE MOOR
Bram GEELEN
Hannes ROSSEEL
Luc VAN GOOL
Toon VAN WATERSCHOOT